

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

ÚVĚROVÁ ČINNOST OBCHODNÍ BANKY RAIFFEISENBANK a.s.

Credit operations of Raiffeisenbank a.s.

DP – PE – KFÚ – 2003 – 03

Hana Bradnová

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146069753

Vedoucí práce: **Prof. Ing. Anděla Landorová, CSc.**

Katedra financí a účetnictví

Konzultant: **Ing. Petr Chocholouš**

Raiffeisenbank a.s., ředitel pobočky

Počet stran: 68

Počet příloh: 7

23.5.2003

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra financí a účetnictví

Akademický rok: 2002/2003

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro

Hanu Bradnovou

Program č. 6208 M Ekonomika a management

Obor č. 6208 T Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisech určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu:

Úvěrová činnost obchodní banky Raiffeisenbank a.s.

Pokyny pro vypracování:

1. Úvod do problematiky (bankovní podnikání, úvěrové obchody, úvěrový rámec)
2. Regulace úvěrového procesu centrální bankou
3. Charakteristika obchodní banky Raiffeisenbank, a.s.
4. Peněžní úvěry a jejich využití v praxi
5. Případové studie v Raiffeisenbank, a.s.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Univerzitní knihovna
Voroněžská 1329, Liberec 1
PSČ 461 17

KFÚ/PDE-FU
67s. [21] s příl.

V114/03H

Rozsah grafických prací:

50 - 60 stran textu + nutné přílohy

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

- Šenkýřová, B. a kol.: Bankovníctví II. Grada Publishing, Praha 1998
- Polidar, V.: Management úvěrových obchodů bank. Economia 1991
- Polidar, V.: Management bank a bankovních obchodů. Ekopress 1999
- Cetlová, H.; Neuman, J. a kol.: Bankovní strategie. Bankovní institut, 1997
- Ziegler, K. a kol.: Finanční řízení bank. Bankovní institut, 1997
- Hadjimichalakis, M. G.; Hadjimichalakis, K. G.: Contemporary Money, Nankiny and Financial Markets. University of Washington, R. D. Irwin, Inc. 1995
- odborné časopisy + denní tisk
- internetové stránky
- zpravodaj ČNB
- bankovní dohled

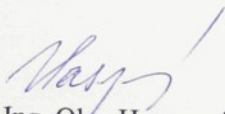
Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Anděla Landorová, CSc.

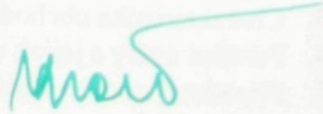
Konzultant: Ing. Petr Chocholouš

Termín zadání diplomové práce: 31. října 2002

Termín odevzdání diplomové práce: 23. května 2003

Dr. Ing. Olga Hasprová
vedoucí katedry

doc. Ing. Jiří Kraft, CSc.
děkan Hospodářské fakulty

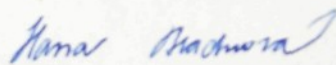
Děkuji Prof. Ing. Anděle Landorová, CSc., z katedry financí a účetnictví za cenné rady a připomínky, které mi poskytla při psaní této práce. Dále děkuji Ing. Petru Chocholoušovi z Raiffeisenbank a.s. v Pardubicích za odborné konzultace a poskytnutí potřebných informací a materiálů.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího a konzultanta. Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském, zejména § 60 (školní dílo) a § 35 (o nevýdělečném užití díla k vnitřní potřebě školy). Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé práce a prohlašuji, že souhlasím s případným užitím mé práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užití své diplomové práce či poskytnutí licenci k jejímu užití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do její skutečné výše).

Po pěti letech se mohu tuto práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena, a tím výše uvedená omezení vůči mé osobě končí.

V Liberci dne 2. května 2003

Hana Bradnová

ANOTACE

Ve své diplomové práci se zabývám úvěrovou činností obchodní banky Raiffeisenbank a.s., poskytováním úvěrů a hodnocením klientů na základě vnitropodnikových směrnic banky.

První část se týká problematiky bankovního podnikání, charakteristiky úvěrových obchodů. Dále zde uvádím jednotlivé druhy finančně úvěrových produktů.

Následující část spočívá v popisu průběhu úvěrového procesu. Velkou pozornost zde věnuji jednotlivým krokům, které je nutno splnit při žádosti o úvěr.

Ve třetí kapitole se zmiňuji o regulaci úvěrového procesu centrální bankou.

V závěru mé práce se zabývám druhy úvěrů, které Raiffeisenbank a.s. nabízí a za jakých podmínek. Současně jsem zde řešila konkrétní úvěrový případ společnosti s r. o. žádající o úvěr.

ANNOTATION

In my dissertation I deal with credit operation, bank loans providing and client rating in virtue of intra-plant guide of the Raiffeisenbank a.s..

The first part refers to the banking business activities and credit affairs. Also I mentioned particular types of credit products.

Next part is describing the continuance of credit process. I elaborate the steps necessary for meeting the requirements of a loan application.

The third chapter is about regulation of the landing process executed by central bank.

In final part of this dissertation I deal with the kinds of bank credits offered by Raiffeisenbank a.s. and specific case of the limited company asking for bank loan.

OSNOVA

1. ÚVOD	11
2. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	12
2.1. BANKOVNÍ PODNIKÁNÍ	12
2.1.1. Cíle bankovního podnikání	12
2.2. ÚVĚROVÉ OBCHODY	14
2.2.1. Rizikovost úvěrových obchodů	14
2.2.2. Druhy bankovních obchodů	16
2.2.2.1. Aktivní úvěrové obchody bank	16
2.2.2.2. Pasivní úvěrové obchody bank	17
2.2.2.3. Neutrální úvěrové obchody bank	17
2.2.3. Základy úvěrové politiky bank	18
2.2.3.1. Zásada návratnosti úvěru	18
2.2.3.2. Zásada výnosnosti úvěru	20
2.3. BANKOVNÍ FINANČNĚ ÚVĚROVÉ PRODUKTY	21
2.3.1. Druhy úvěrů	22
2.3.1.1. Kontokorentní úvěr	22
2.3.1.2. Směnečné úvěry	24
2.3.1.2.1. Směnka	24
2.3.1.2.2. Směnečný eskontní úvěr	26
2.3.1.2.3. Negociační úvěr	27
2.3.1.2.4. Akceptační úvěr	28
2.3.1.3. Hypoteční úvěr	29
2.3.1.3.1. Podklady projednání hypotečního úvěru	29
2.3.1.4. Spotřební úvěry	31
2.3.1.4.1. Druhy spotřebních úvěrů	31
3. ÚVĚROVÝ PROCES	33

3.1. ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ ÚVĚRU	33
3.2. ÚVĚROVÁ ANALÝZA	34
3.2.1. Úvěruschopnost klienta	35
3.2.2. Úvěruhodnost klienta	35
3.2.3. Uzavření úvěrové smlouvy a uvolnění čerpání úvěru	38
3.2.4. Kontrola dodržování podmínek úvěrové smlouvy	39
3.3. ZAJIŠTĚNÍ ÚVĚRU	39
3.3.1. Osobní formy zajištění	40
3.3.1.1. Ručení	40
3.3.1.2. Přistoupení k závazku	41
3.3.1.3. Převzetí dluhu	42
3.3.1.4. Depotní směnka	42
3.3.2. Reálné formy zajištění	42
3.3.2.1. Podstata zástavního práva	42
3.3.2.2. Zástava movitých věcí, práv a pohledávek	43
3.3.2.3. Zástava nemovitostí	43
3.3.2.4. Postoupení pohledávek	44
4. REGULACE ÚVĚROVÉHO PROCESU CENTRÁLNÍ BANKOU	46
4.1. OBEZŘETNOSTNÍ PRAVIDLA	47
4.2. NOVÁ PRAVIDLA BASILEJ 2	49
5. ÚVĚRY V RAIFFEISENBANK a.s.	52
5.1. PODNIKATELSKÉ ÚVĚRY	52
5.2. SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY	53
5.3. HYPOTEČNÍ ÚVĚRY	54
5.4. KONTOKORENTNÍ ÚVĚRY	56

5.5. ÚROKOVÁ SAZBA A ZAJIŠTĚNÍ ÚVĚRU	57
5.6. PODKLADY PRO ÚVĚR	58
6. PŘÍPADOVÁ STUDIE V RAIFFEISENBANK a.s.	59
6.1. HODNOTÍCÍ ZPRÁVA	59
6.1.1. Hodnocení zákazníka	59
6.1.2. Hodnocení zajištění	61
6.1.3. Celkové hodnocení společnosti	64
6.2. KONKRÉTNÍ ÚVĚROVÝ PŘÍPAD	64
6.2.1. Stanovení konkrétních podmínek	65
7. ZÁVĚR	66
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
9. SEZNAM PŘÍLOH	68

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
a.s.	akciová společnost
CB	centrální banka
cit.	citace
CP	cenný papír
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČNB	Česká národní banka
dtto	to samé
EU	Evropská Unie
FO	fyzická osoba
např.	například
PMR	povinné minimální rezervy
PO	právnícká osoba
resp.	respektive
Sb.	Sbírka
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
tj.	tj.
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný

1. ÚVOD

V tržní ekonomice je jednou z forem finančního trhu trh bankovního úvěru. Podstatou bankovního úvěru je soustředování volných peněžních zdrojů ekonomiky a jejich návratné přerozdělování jiným ekonomickým subjektů, prostřednictvím bankovního systému.

Jedním z nejvýznamnějších obchodních zprostředkovatelů v tržní ekonomice jsou obchodní banky. Obchodní banky mají, ve srovnání s firmami jiných odvětví ekonomiky, řadu specifických rysů. Prostřednictvím úvěrové politiky bank dochází k usměrňování hospodářského rozvoje státu.

Významné postavení obchodních bank v bankovním systému vyžaduje přísná pravidla regulace. Bankovní regulace představuje koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí v zemi a bankovní dohled se zabývá dodržováním těchto pravidel. Makroekonomickým důvodem regulace činnosti bank je vytvoření prostoru pro provádění měnové politiky. Z mikroekonomického hlediska podporuje bezpečnost, důvěryhodnost a efektivnost bankovního systému. Důraz je kladen především na ochranu před nadměrnou rizikovostí či podvody bankovního managementu.

Mezi nejvýnosnější bankovní operace patří aktivní úvěrová činnost. Úvěrové prostředky banky poskytuje tržním subjektům, použitím vlastního a svěřeného kapitálu za předem dohodnutých podmínek. Eventuální ztráty z podstoupeného úvěrového rizika značně ovlivňují hospodářský výsledek banky i její existenci.

Diplomová práce poskytuje základní informace o úvěrové politice českých bank, úvěrových obchodech, produktech a především o zajišťování úvěrů v české bankovní praxi.

Cílem mé práce není podat detailní informace o celé problematice úvěrových obchodů a jejich zajištění, ale provést jejich charakteristiku a v návaznosti na získané zkušenosti v Raiffeisenbank a.s. aplikovat teoretické poznatky první části diplomové práce na závěrečný praktický příklad.

2. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

2.1. BANKOVNÍ PODNIKÁNÍ

Banka je podnik, který je specializován na obchodování s kapitálem v peněžní formě a spolu s tím na mnoho dalších finančních služeb spojených s úschovou a obsluhou tohoto kapitálu.

K nejcharakterističtějším obchodům bank patří nákup a prodej kapitálu. Banky nakupují peníze ve formě vkladů na požádání, termínových a úsporných vkladů, emisí úvěrových cenných papírů a půjček od jiných bank. Takto soustředěný kapitál půjčují jiným klientům, bankovním i nebankovním.

Nákup kapitálu a jeho prodej neprobíhá pouze v úvěrových formách. Banka může získat kapitál také doplňkovou emisí vlastních akcií, kterou zvyšuje původní akciový kapitál, prodejem svých investičních podílů a účastí v jiných institucích apod. a takto opatřený kapitál umísťovat do různých druhů bankovních aktiv.

Ve srovnání s ostatními podniky se bankovní kapitál vyznačuje podstatnou zvláštností. Tou je skutečnost, že vlastní kapitál je poměrně malý v poměru k bilanční sumě, resp. k celkovému kapitálu, s nímž banka podniká. I když jsou mezi jednotlivými druhy bank a zeměmi značné rozdíly, pohybuje se dnes podíl vlastního kapitálu bank ve světě přibližně v rozmezí 2 – 10%. Jestliže 90 – 98% bankovního kapitálu patří vkladatelům a jiným věřitelům, vyplývá z toho další závažná skutečnost, že banky vlastně obchodují s cizími penězi. Proto banky musí věnovat mimořádnou pozornost kvalitě bankovních úvěrů a půjček, zajišťují i různými způsoby návratnost poskytnutých úvěrů a prověřují úroveň hospodaření dlužníka. Kromě toho jsou k této obezřetnosti vedeny příslušnými předpisy a dohledem centrální banky.

2.1.1. Cíle bankovního podnikání

Ústředním problémem řízení banky je proto umění sladit různé principy bankovního podnikání, kterými jsou *solventnost*, *likvidita* a *rentabilita*. **Solventností** je míněna schopnost banky trvale hradit vlastní provozní závazky včetně ztrát a předcházet bankovnímu úpadku. Banka musí zůstat solventní i v případech, kdy je výsledkem jejího hospodaření ztráta. K tomu dochází občas i u velkých bank (např. miliardové ztráty některých bank odepsáním nedobytných úvěrových pohledávek dlužníků třetího světa). Banka si pro takové případy zachová svou solventnost tím, že část svého vlastního kapitálu investuje do vhodných výnosových a snadno mobilizovatelných majetkových aktiv. V situacích, kdy jsou náklady banky vyšší než její výnosy, banka tato aktiva prodá a uhradí splatné závazky. Vhodnými aktivy k uvedeným účelům bývají zpravidla dobře obchodovatelné cenné papíry.

Likviditou se rozumí schopnost banky vyplácet podle smluvních podmínek vklady, které si u banky její věřitelé uložili, resp. schopnost banky dostát svým závazkům. A protože jsou banky podnikem, musejí docilovat zisk jako zdroj financování svého rozvoje i jako běžný výnos pro své akcionáře. Musí být rentabilní. *Bankovní rentabilitou* pak je takové hospodaření, při němž výnosy převyšují náklady a banka dosahuje zisk. Zisk je měřen v poměru k vloženému akciovému kapitálu, k vlastnímu kapitálu banky, k bilanční sumě atd.

Tyto cíle bankovního řízení jsou mnohdy do jisté míry ve vzájemném rozporu, což lze jednoduše vyjádřit tím, že banka bude perfektně likvidní, jestliže bude udržovat veškerá aktiva ve formě pokladní hotovosti. V tomto případě však nebude vytvářet žádný výnos naopak vznikají náklady na udržování hotovosti, náklady obětované (ztracené) příležitosti atd. Bude-li poskytovat vysoce výnosné, avšak rizikové úvěry, bude sice pravděpodobně zvyšovat výnos z těchto operací a přínos k celkovému zisku, ale současně s tím vzrůstá nebezpečí likviditních ztrát, nebudou-li úvěry spláceny včas anebo vůbec, což může přispívat k hospodářské ztrátě, a posléze být i jednou z příčin potenciálního bankovního úpadku.

Nicméně zisk a bankovní rentabilita jsou jedním z hlavních motivů bankovního podnikání. Mají u bank stejný význam jako u ostatních podniků, neboť vyjadřují efektivnost obchodní činnosti banky, úroveň jejího managementu, zisk je zdrojem financování rozvoje banky a dividend akcionářů, a v neposlední řadě též jedním z činitelů, jenž vede veřejnost k důvěře v banku.

2.1. ÚVĚROVÉ OBCHODY

Bankovníctví můžeme zařadit do sféry služeb. Jednotlivé služby, které mohou banky svým klientům samostatně nabízet a zpravidla za úplatu provádět, se označují jako bankovní produkty.

Bankovní úvěrování uvádí do pohybu kapitál, který by jinak ležel ladem. Tím podporuje hospodářskou aktivitu a je jedním z předpokladů moderní průmyslové výroby.

Pojem *úvěr obecně* vyjadřuje zapůjčení peněžního kapitálu, znamená přenechání hospodářského práva dlužníka disponovat kapitálem oproti závazku vrátit později zapůjčený kapitál věřiteli a vyplatit mu jistou peněžní částku (úrok), která je odměnou za zapůjčení.

Úvěrové obchody přímo ovlivňují bilanci banky, její aktiva a pasiva. Proto rozlišujeme úvěrové obchody aktivní a úvěrové obchody pasivní. V každém úvěrovém obchodu se obecně vyskytují dva subjekty, jeden, který peněžní prostředky či jiné věci půjčuje (věřitel), a druhý, který je nabývá (dlužník). Při uzavření obchodu a vydání peněžních prostředků nebo jiných věcí věřitelem dlužníkovi, vznikne věřiteli pohledávka za dlužníkem a dlužníkovi závazek vůči věřiteli. Jedním z nejdůležitějších podkladů pro úvěrový obchod je uzavření smlouvy nebo provedení určitého právního úkonu.

Úvěrové obchody jsou právně kodifikovány. Takovými právními normami v našem státě jsou např. zákon č. 513/91Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/64Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších zákonů, zákon směnečný a šekový.

2.2.1. Rizikovost úvěrových obchodů

Úvěrové obchody ovlivňuje řada faktorů, ke kterým patří kvalita (důvěryhodnost a úvěruschopnost dlužníka, s tím spojená míra rizika a výnosu, návratnost úvěru ve lhůtě splatnosti, velikost úvěru nebo depozita, druh finančního aktiva, soutěž o depozita mezi bankami a finančními institucemi, záruky.

Při provádění úvěrových obchodů jsou banky vystaveny řadě různých **rizik**. Jejich správná identifikace, měření a řízení patří k jedné ze základních podmínek efektivní činnosti banky. Vzhledem k tomu, že se banky snaží z dlouhodobého hlediska maximalizovat a stabilizovat své výnosy a musejí přebírat určitá rizika, protože nerizikové operace by se mohly projevit v nedostatečné ziskovosti banky. Banky se proto snaží maximalizovat své výnosy v poměru k nákladům, svou ziskovost při dané míře rizika.

Mezi nejdůležitější druhy bankovních rizik patří:

- úvěrové riziko,
- úrokové riziko,
- měnové riziko,
- kapitálové riziko (riziko nesolventnosti).

Úvěrové riziko spočívá v tom, že klient či obchodní partner banky nedodrží sjednané podmínky finanční transakce a bance tím vznikne finanční ztráta. Toto riziko je závislé na struktuře a kvalitě rozvahových aktiv banky a mimobilančních obchodů. Vyplývá pro banku z platební neschopnosti či platební nevůle dlužníků splatit své závazky vůči bance. Z hlediska řízení úvěrového rizika bankou je důležité rozlišovat dvě složky každého úvěrového rizika:

- 1) riziko nesplnění závazku druhou stranou, které vyplývá z možnosti vzniku ztráty z dané transakce. Obsahuje riziko zákazníka, riziko země, riziko transferu, riziko nedostatečné diverzifikace aktiv apod.
- 2) inherentní riziko produktu, jež je dáno výší ztráty, která vznikne bance v důsledku nesplnění závazku klientem či obchodním partnerem. Obsahuje riziko jistiny a úroků, riziko náhradního obchodu a riziko zajištění.

Úvěrovému riziku se banky snaží bránit komplexním prověřováním bonity svých klientů či obchodních partnerů.

Úrokové riziko vyplývá ze změn tržních úrokových sazeb a jejich dopadu na zisk banky. Úrokovému riziku je banka vystavena zejména tehdy, pokud úroková citlivost aktiv není shodná s úrokovou citlivostí pasiv. Řízení úrokového rizika je možné provádět dvěma způsoby:

- 1) přizpůsobit strukturu aktiv a pasiv tak, aby jejich úroková citlivost na změny tržních úrokových sazeb byla přibližně shodná,
- 2) pomocí termínových obchodů (swapů, futures, opcí atp.) zajistit otevřené pozice vyplývající z rozdílné struktury aktiv a pasiv vzhledem k jejich rozdílné citlivosti na vývoj tržních úrokových sazeb.

Měnové riziko je ve své podstatě blízké úrokovému riziku. Vyplývá pro banku ze změn měnových kurzů. Výše rizika také závisí na struktuře aktiv a pasiv banky z měnového hlediska. Riziko je obecně tím vyšší, čím vyšší část aktiv je refinancována pasívou v jiné měně.

Kapitálové riziko spočívá v tom, že výše závazků je větší než tržní hodnota veškerých aktiv (banka se stává nesolventní). Musí tedy banka udržovat takovou výši vlastního kapitálu, která by tuto situaci vyloučila. Z toho vyplývá, že čím vyšší je vlastní kapitál banky, tím menší existuje riziko nesolventnosti, to ale na druhé straně snižuje rentabilitu vlastního kapitálu.

2.2.2. Druhy bankovních obchodů

V bankovní praxi se můžeme setkat s celou řadou přístupů k členění bankovních produktů vzájemně se lišících volbou kritérií, podle kterých se systematizace provádí. Klasický přístup členění je založen na jejich přímém odrazu v bilanci banky, rozděluje tedy bankovní obchody na aktivní, pasivní a neutrální (indiferentní).

2.2.2.1. Aktivní úvěrové obchody bank

Nejvýznamnějšími aktivními obchody našich univerzálních bank jsou jimi poskytnuté úvěry nebankovním klientům, které lze vyjádřit jako pohledávky za dlužníky. S každým i zajištěným úvěrem je spjata úvěrové riziko. Kromě státních pokladničních poukázek a státních dluhopisů jsou všechny nestátní úvěrové produkty banky rizikové. Proto banky při snaze o zmenšování úvěrového rizika provádějí podrobné analýzy bonity klientů. Při tom kladou důraz na úvěrovou schopnost, tj. schopnost splácení jistiny a úroků podle splátkového

kalendáře. V prováděných analýzách též berou v úvahu charakter úvěru (dlouhodobost, výše, účel).

2.2.2.2. Pasivní úvěrové obchody – Bankovní vklady

Bankovní vklady se uskutečňují na základě smluv, jejichž náležitosti upravuje občanský nebo obchodní zákoník. Smlouva o vkladu vzniká mezi FO nebo PO a peněžním ústavem na základě složení vkladu u peněžního ústavu a jeho přijetím peněžním ústavem. Vkladatel má právo na úroky nebo jiné majetkové výhody stanovené peněžním ústavem, dále také může s vkladem nakládat.

Vkladatel může v dohodě s peněžním ústavem vázat výplatu vkladu na sdělení hesla nebo na splnění jiné podmínky. Nezná-li vkladatel heslo, musí prokázat, že mu vklad náleží. Pro uskutečňování vkladů lze použít různých nástrojů jako běžný účet, vkladový (termínový) účet, vkladní knížku, vkladový list a depozitní certifikát atd.

K dalším pasivním úvěrovým obchodům patří:

- mezibankovní, půjčky od obchodních bank (např. trh mezibankovních depozit), od CB (např. sanační úvěry),
- aktivity bank na peněžním trhu (např. REPO operace),
- a kapitálovém trhu (operace s CP, pokud k tomu má banka licenci).

2.2.2.3. Neutrální úvěrové obchody

Jedná se o takové obchody, při nichž banka nevystupuje ani ve věřitelském ani v dlužnickém postavení, a proto se tyto obchody bezprostředně neobjevují v bilanci banky, jsou tedy bilančně neutrální. Avšak některé z těchto obchodů, které pro banku představují potenciální budoucí závazek (např. poskytnuté záruky, vystavení akreditivu), musí banky vykazovat pod bilancí.

2.2.3. Základy úvěrové politiky bank

Poskytování úvěrů nebankovním klientům banky je velmi důležitou činností banky. Jak již bylo dříve uvedeno, právě úroky a též poplatky přijaté z poskytnutých úvěrů jsou základním a zpravidla největším zdrojem výnosů bank, zejména v ČR. Pro obchodní banku je proto úspěch či neúspěch v oblasti úvěrování z podnikatelského hlediska záležitostí klíčovou.

Každá banka proto koncipuje svou *úvěrovou politiku* - tj. soubor zásad a metod, které banka a její zaměstnanci uplatňují při poskytování úvěrů zákazníkům. Úvěrová politika vychází z pravidel předepisovaných obchodním bankám centrální bankou v rámci zákona o bankách a zákona o ČNB. Smyslem a cílem úvěrové politiky je rovněž zajistit, aby úvěrové obchody banky probíhaly v souladu se základními zásadami podnikání bank (zásada bankovní rentability, likvidity a bezpečnosti) při respektování všech zákonných norem.

Při koncipování úvěrové politiky vychází každá banka mimo jiné z respektování dvou hlavních zásad. Jsou to : *zásada návratnosti úvěru*, která je spojena se schopností dlužníka splatit poskytnutý úvěr ve sjednané lhůtě, a *zásada výnosnosti úvěru*, která je spojena s výší úrokového výnosu z poskytnutého úvěru.

2.2.3.1. Zásada návratnosti úvěru

Zásada návratnosti úvěru znamená, že banka se musí zajistit, aby byl úvěr řádně a včas splacen; je výchozím a podstatným momentem rozhodování banky o poskytnutí, resp. neposkytnutí úvěru. Banka se respektováním této zásady chrání před nepříznivými důsledky, které plynou z úvěrového rizika. *Úvěrové riziko* spočívá v tom, že klient nesplatí bance poskytnutý úvěr a neuhradí smlouvený úrok, nebo alespoň tak neučiní v dohodnuté lhůtě a bance tím vznikne finanční ztráta. Toto riziko, jak už bylo uvedeno, vyplývá z platební neschopnosti či nevěře úvěrových dlužníků.

Banky zařazují úvěry do klasifikačních tříd podle určitých kritérií. Je 5 základních tříd pohledávek těchto úvěrů, které jsou buď klasifikované nebo neklasifikované. Na základě

zařazení pohledávky do jednotlivé třídy banky tvoří opravné položky jako určité % z objemu úvěru dle Sb. Č. 193/1998 Sb.

Třídy jsou následující:

- 1) standardní pohledávky – neklasifikované pohledávky
- 2) sledované pohledávky – klasifikované pohledávky
- 3) nestandardní pohledávky - dtto
- 4) pochybné pohledávky - dtto
- 5) ztrátové pohledávky – dtto

Kritéria klasifikace:

třída	skluz splatnosti	informační skluz	historie vztahu	opravná položka v %
1	max. 30 dní	max. 30 dní	žádná úprava	0
2	30 - 90	30 - 90	úprava 6.měs.- 3 roky	5
3	91 - 180	91 - 180	úprava před méně než 6-ti měs.	20
4	181 - 360	181 - 360	—	50
5	361 a více	361 a více	—	100

Úvěrové riziko vzrůstá úměrně se zvyšováním lhůty splatnosti úvěru, dlouhodobé úvěry jsou tedy obecně rizikovější než krátkodobé. Toto riziko trvá po celou dobu úvěrového vztahu.

Příčiny úvěrového rizika jsou v zásadě dvojího druhu, interní a externí. Interní příčiny vyplývají z vlastních rozhodnutí banky, konkrétně z nesprávných či ze špatných rozhodnutí o alokaci aktiv. Externí příčiny jsou dány vývojem podmínek celkového ekonomického a politického prostředí, např. rizikem transferu, rizikem země, rizikem klienta, rizikem koncentrace (= riziko úvěrové angažovanosti).

Pro řízení úvěrového rizika je důležité posuzovat úvěrové riziko nejen z hlediska míry pravděpodobnosti, s jakou lze očekávat nesplnění závazku druhou stranou, ale také z hlediska tzv. *inherentního rizika produktu*.

K minimalizaci těchto rizik nebo alespoň k omezení jejich negativních důsledků používají banky různá nezbytná opatření, tj. postupy a prostředky, která jsou koncipována a prosazována v rámci její úvěrové politiky a která prolínají celým úvěrovým procesem. Bývají souhrnně označována jako *zajištění úvěru*. Opatření směřující k zajištění úvěrů můžeme rozdělit na globální a jednotlivá.

Globální opatření mají za cíl zajistit, aby v důsledku finančních ztrát z úvěrových operací nebyla ohrožena existence banky. Jedná se zejména o limity úvěrů a tvorbu zdrojů určených ke krytí úvěrového rizika.

Jednotlivá opatření se vztahují ke konkrétním úvěrovým operacím, nikoli k úvěrovému portfoliu jako celku. Jsou uplatňována předem a v průběhu úvěrového procesu; spočívají :

- ve zkoušce úvěrové způsobilosti dlužníka,
- v úvěrové kontrole dlužníka,
- v možnosti banky uspokojit svou pohledávku i v případě, že přes veškerou péči a pozornost dojde během úvěrového vztahu k platební neschopnosti nebo nevůli dlužníka – tj. ve sjednání úvěrových záruk.

Po té, co se riziko realizovalo, nastupuje klasifikace úvěrů, oprávky a rezervy, což se řídí vyhláškou centrální banky a vnitřním opatřením banky.

2.2.3.2. Zásada výnosnosti úvěru

Zásada výnosnosti úvěrových obchodů je vyjádřením samé podstaty všech podnikatelských aktivit, jejichž cílem je realizace zisku. Základem zisku jsou výnosy v poměru k nákladům, a ty mají v případě půjčování peněžních prostředků podobu úroku. *Úrok* je částka peněz, kterou platí dlužník věřiteli za poskytnutí úvěru a je zpravidla vyjádřena *úrokovou sazbou*.

Úroková sazba může být pro konkrétní úvěrovou operaci vyjádřena jako pevná (stanovená pevně určenými procenty) nebo jako pohyblivá (stanovená pomocí odchylky od základní (referenční) sazby, ať už se jedná o základní sazbu vyhlášovanou ústředím dané

obchodní banky, nebo o sazbu jinou, např. platnou diskontní sazbu centrální banky, nebo sazbu za kterou se aktuálně obchoduje na mezibankovním trhu apod.) . Pohyblivé úrokové sazby jsou bankami využívány přednostně, neboť umožňují pružněji reagovat na aktuální vývoj ceny peněz na finančních trzích.

Úrokové sazby konkrétních úvěrových operací jsou ovlivněny zejména následujícími faktory: právním prostředím, všeobecnými ekonomickými podmínkami, konkurenčním prostředím, výší nákladů banky, obchodní strategií a finanční pozicí banky, zejména však hospodářskou situací klienta, jeho úvěruschopností a úvěruhodností atd.

2.3. BANKOVÍ FINANČNĚ ÚVĚROVÉ PRODUKTY

Poskytování úvěrů a další formy financování patří mezi nejdůležitější obchody komerčních bank. Banky poskytují celou řadu různých úvěrů, které se vzájemně odlišují řadou charakteristik. Bankovní produkty, jejichž prostřednictvím banky kryjí finanční potřeby svých klientů, můžeme rozdělit do 3 základních skupin:

1. *peněžní úvěry* znamenají skutečné poskytnutí likvidních peněz, někdy v hotovostní, obvykle však v bezhotovostní podobě. Klient musí v dohodnuté lhůtě splatit přijatý úvěr, včetně úroků. Tyto úvěry se z hlediska banky přímo odrážejí v její bilanci, a tedy přímo ovlivňují její likviditu. Za hlavní druhy můžeme považovat úvěry kontokorentní, eskontní, hypoteční a spotřební;
2. *závazkové úvěry a záruky* naopak neznamenaí pro klienta bezprostřední získání likvidních prostředků. Banka se pouze v určité formě zaručuje za svého klienta a zavazuje se splnit jeho závazek, pokud tak klient neučiní sám. Jde zejména o akceptační úvěr, avalový úvěr a různé druhy bankovních záruk;
3. *alternativní formy financování* resp. finančně úvěrové produkty bank lze charakterizovat jako produkty, které umožňují klientům získat finanční prostředky za určitých specifických podmínek. K nejvýznamnějším patří faktoring a forfaiting.

2.3.1. Druhy úvěrů

Nejobvyklejším kritériem členění úvěrů je jejich splatnost. Krátkodobé úvěry jsou úvěry se splatností do 12 měsíců. Úvěry se splatností nad 1 rok jsou střednědobé a dlouhodobé.

4.2.1.1. Kontokorentní úvěr

Kontokorentní úvěr je krátkodobý úvěr, který banka poskytuje v pohyblivé výši komitentu na jeho běžném účtu. Tento úvěr je v současné době ve vyspělých ekonomikách nejvýznamnějším krátkodobým bankovním úvěrem. Jde o úvěr poskytovaný na kontokorentním účtu tak, že zůstatek účtu může přecházet do debetu. Klient může čerpat úvěr i v případě, kdy na svém účtu nemá dostatečné prostředky, a proto je vždy schopen platit své závazky.

Z povahy kontokorentního účtu plyne, že se velmi často mění jeho stav. Maximální výše kontokorentního úvěru je dána dohodnutým úvěrovým rámcem, který určuje maximálně přípustný debet na kontokorentním účtu. Některé banky povolují i krátkodobé překročení tohoto rámce (je-li to povoleno úvěrovou smlouvou), což může být spojeno pro klienta s dodatečnými (sankčními) úrokovými náklady.

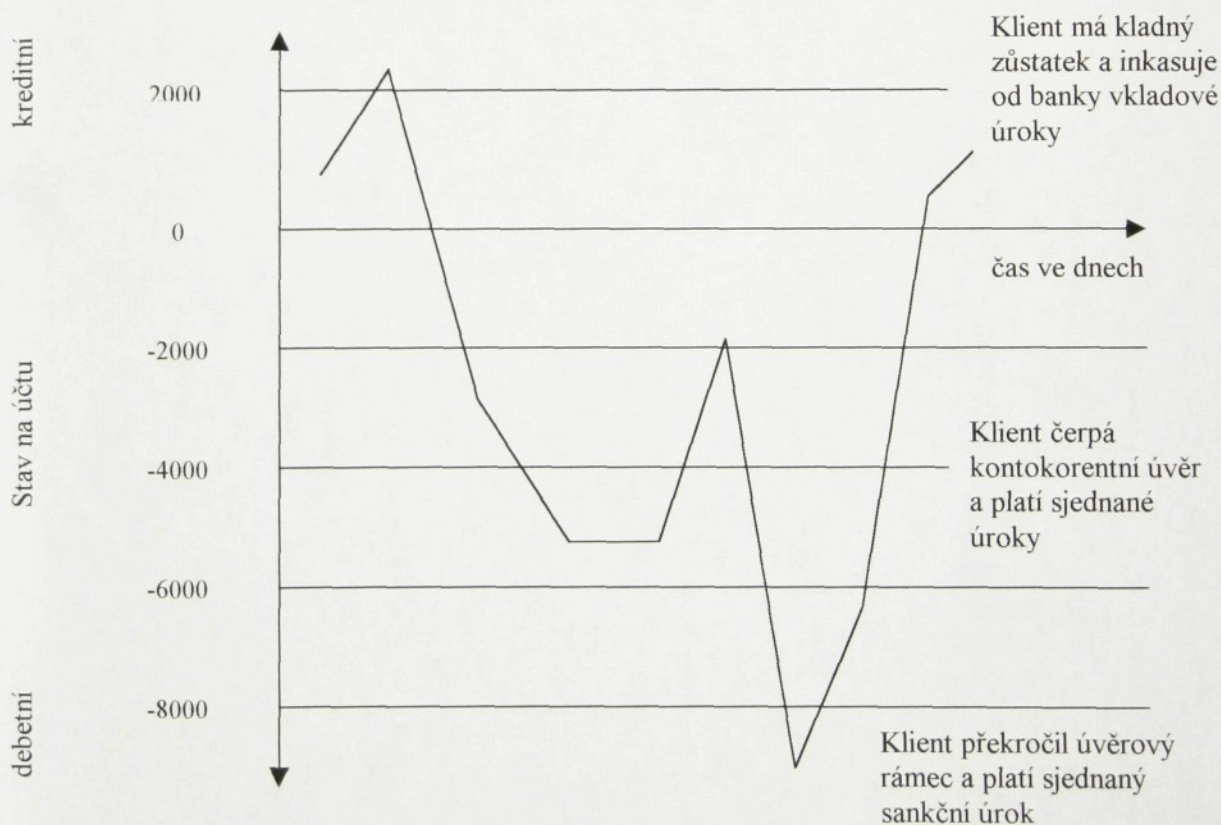
Splatnost tohoto úvěru je zpravidla krátkodobá. Vyplyvá to z účelu použití úvěru i doby, na kterou je smlouva uzavírána. Vzhledem k tomu, že banka s dobrými klienty úvěrovou smlouvu zpravidla a po dohodě s nimi každoročně prolonguje, může mít úvěrový vztah středně až dlouhodobý charakter. Zajištění úvěru vyplývá z bonity klienta a výše úvěru. Pokud banka vyžaduje zajištění, využívají se všechny již zmíněné formy (ručení, zástava movitých věcí, práv a pohledávek, zástava nemovitostí, postoupení pohledávek, ...).

Celková cena kontokorentního úvěru se skládá jednak ze samotných úroků a jednak z dalších položek, které souvisejí s vedením kontokorentního účtu, prováděním plateb, atd.

Banky v praxi velmi často stanovují *netto sazbu* jako jedinou sazbu pro kontokorentní úvěr, ve které se přímo či nepřímo berou v úvahu výše uvedené položky.

Pro klienta je velkou výhodou kontokorentního úvěru, že má možnost čerpat úvěr pohotově podle své momentální potřeby, je však pro něj relativně drahým úvěrem. Pro banku je výhodou relativně vysoká úroková sazba. Nevýhody plynou z možného rizika nevyužití úvěrových zdrojů v případě nečerpání předpokládané výše úvěru (to však banka může účtovat úrokovou sazbou a eventuálně i vyšší), jsou s ním spojeny i vyšší nároky na řízení likvidity banky (rezervační provize za nečerpání objem).

Graf č. 1

2.3.1.2. Směnečné úvěry

Směnečné úvěry jsou založeny na existenci a zvláštnostech směnky jako cenného papíru. Směnky mají významné zastoupení u všech druhů krátkodobých bankovních úvěrů a výsadní postavení mají u směnečných úvěrů. Toto postavení nabyly směnky jako instrument obchodního úvěru, který je stále velmi rozvinut a využíván. Na tento význam směnky bezprostředně navázala úvěrová praxe bank a směnky se staly nejrozšířenějším předmětem i nástrojem zejména krátkodobých bankovních úvěrů.

2.3.1.2.1. Směnka

Směnka je listina obsahující zákonem předepsané náležitosti, ze které jejímu právoplatnému majiteli vyplývá právo na zaplacení peněžní pohledávky ve směnce uvedené. Směnečný závazek může vzniknout z různých příčin, vyznačuje se abstraktností. Ve směnce se nežádá blíže uvádět okolnosti, které vedly k jejímu vystavení nebo přijetí (akceptu). Z toho pramení nespornost závazku, protože směnečný dlužník nemůže vázat proplacení směnky předem na nějaké podmínky a výhrady.

V úvěrové a bankovní praxi se vyskytují různé druhy směnek. K základním druhům patří směnka vlastní a směnka cizí.

Směnka vlastní obsahuje slib výstavce, že zaplatí věřiteli v určitém termínu stanovenou částku. V této směnce se vyskytují dvě zúčastněné osoby:

- výstavce směnky, který je dlužníkem,
- majitel směnky, který je věřitelem a je označován jako remitent.

Směnka cizí je někdy nazývána trata. Obsahuje příkaz výstavce směnky třetí osobě, aby zaplatila věřiteli ve stanovený termín vyznačenou peněžní sumu. Zde vystupují tři osoby:

- výstavce (trasant, vedlejší dlužník),
- věřitel (majitel směnky, remitent),

- směnečník, který ji akceptuje a tím se zavazuje, že směnku zaplatí (trasát, hlavní dlužník).

V praxi se vyskytují další modifikace cizích směnek (trat). Rozšířenou je *směnka cizí na vlastní řad*. Má formu cizí směny, ale vyskytují se v ní jen 2 zúčastněné osoby, neboť výstavce a remitent jsou jedna osoba. U této směny má iniciativu věřitel při vystavení směny. Emituje směnku ihned při vzniku pohledávky (např. při dodání zboží) a žádá její akceptaci na dlužníku (odběrateli) nebo jeho bance. Tento typ směny má široké použití v tuzemské i zahraniční praxi v rámci dokumentárních plateb. V širší míře je využívána také u směnek úložných (depotních a depozitních). V bankovní a úvěrové praxi jsou používány i další směnečné modifikace. Například *bianco směnka* je cenný papír, v němž jsou některé údaje nevyplněny, např. částka směny, termín splatnosti. Slouží kupříkladu ke krytí (zajištění) pohledávky věřitele.

V bankovní praxi jsou používány zejména u depotních směnek při kontokorentním úvěrování. U kontokorentního úvěru nemohou být některé směnečné náležitosti předem vyplněny (směnečná částka, termín splatnosti směny), neboť se předem nezná výše úvěru, kterou komitent vyčerpá v úvěrovém rámci, ani termín, kdy jedna ze stran vypoví úvěr.

Vedle toho se také používají i u hypotečních úvěrů a podnikatelských úvěrů. *Bianco směnka* zahrnuje i další nezastavený majetek (v případě avalu i osobní).

Pro bankovní praxi je rovněž důležité rozlišování směnek na:

- směny obchodní, které vznikly jako výraz poskytnutého dodavatelského úvěru, a
- směny finanční, které jsou naproti tomu pouze odrazem určitých finančních transakcí bez odpovídajícího pohybu zboží či služeb.

Výhody směnek

Oproti pohledávkám nepodloženým smenkami lze výhody směnek shrnout v zásadě do následujících bodů:

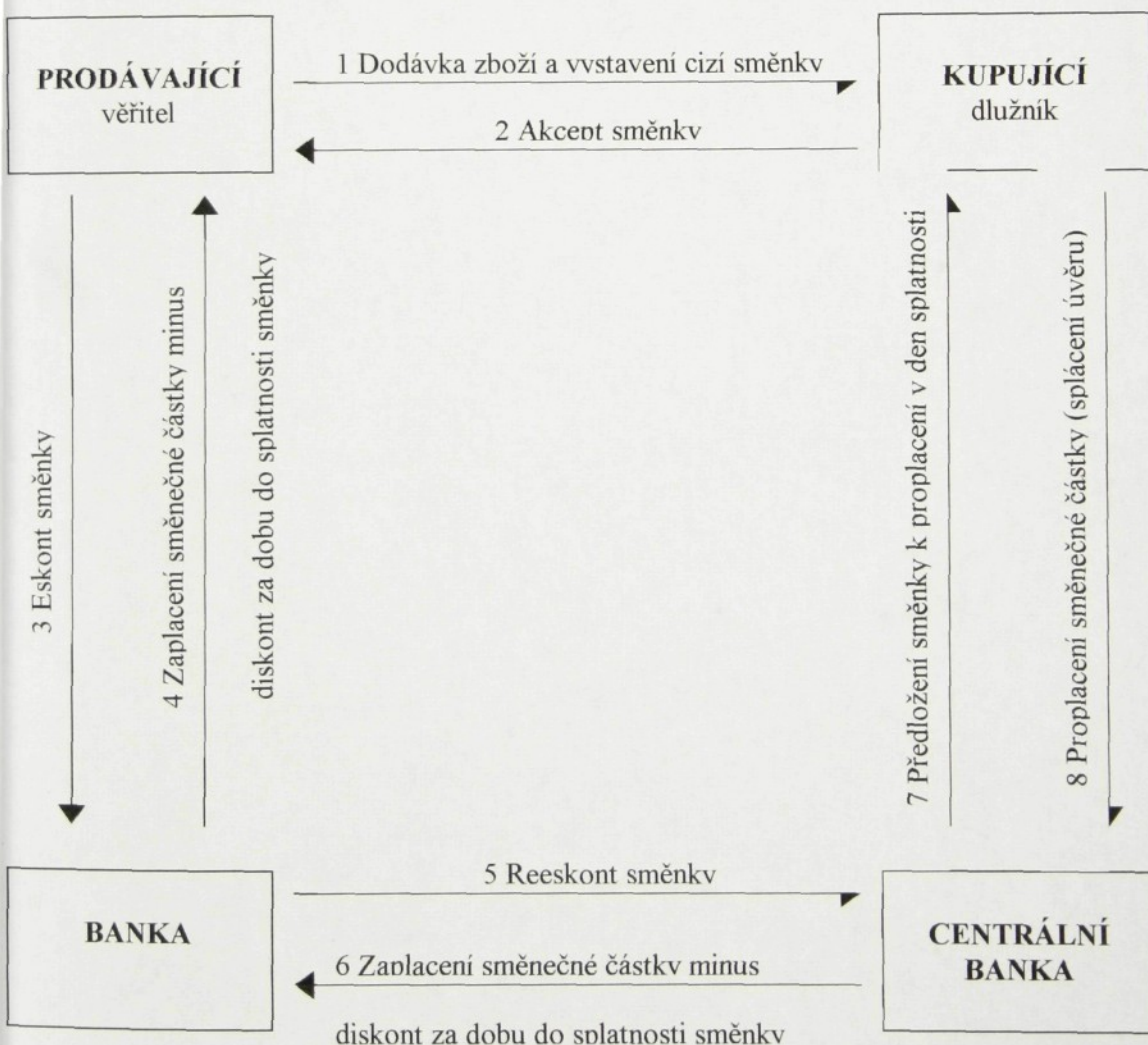
- solidárnost ručení směnečně zavázaných osob,
- jednoznačnost pohledávky,
- zkrácené soudní řízení,

- snazší převoditelnost pohledávky podložené směnkou.

2.3.1.2.2. Směnečný eskontní úvěr

Eskontní úvěr je krátkodobý úvěr, který poskytuje banka prostřednictvím odkupu (eskontu) směnek před její splatností, přičemž si sráží úrok, diskont, ode dne eskontu do dne splatnosti směnk. Obchodní banka dále může eskontovat (odprodat) směnku buď jiné obchodní bance anebo centrální bance, pokud tato instituce provádí reeskont směnek (ČNB již od 1997-8 ne), či jiným subjektům. Zjednodušený průběh eskontního (případně i reeskontního) úvěru zobrazuje níže uvedený obrázek.

Graf č. 2

Eskontuje-li banka směnku, stává se jejím majitelem se všemi právy, ale i povinnostmi. Banka poskytuje subjektu, který jí eskontoval směnku, eskontní úvěr, jehož výše je určena směnečnou částkou a dobou splatnosti směnky. Vzhledem k tomu, že banky zpravidla eskontují směnky se zbytkovou splatností do 1 roku, jedná se o úvěr krátkodobý.

Úvěr je splacen v den splatnosti směnky směnečníkem. To je specifickým rysem eskontního úvěru: při normálním průběhu (směnečník v řádné době proplatí směnku) nesplácí úvěr jeho příjemce, ale třetí osoba – směnečník.

Základem pro stanovení výše úroku z eskontního úvěru jsou smluvně dohodnuté podmínky mezi klientem a bankou. Celkové náklady tvoří zpravidla následující položky:

- úrok stanovený na základě eskontní úrokové sazby obchodní banky,
- eskontní (diskontní) provize,
- související poplatky a výlohy.

Banky používají často pro eskontní úvěry netto poplatky, které slučují dohromady diskontní úroky a provizi.

2.3.1.2.3. Negociační úvěr

Přizpůsobením směnečného eskontního úvěru průběhu zahraničně obchodní operaci vzniká negociační úvěr. Obsah úvěru spočívá v tom, že dovozce předem zprostředkovává zahraničnímu dodavateli u banky eskont směnky vystavené dodavatelem na dovozce nebo banku. Banka, která odkupuje směnku spolu s ostatními dokumenty, vystupuje jako negociační banka.

Negociační úvěr se v praxi může vyskytovat v různých technických modifikacích podle toho, je-li negociační bankou banka vývozce nebo banka dovozce, případně některá banka v třetí zemi.

2.3.1.2.4. Akceptační úvěr

Při poskytování akceptačního úvěru banka akceptuje směnku, kterou na ni vystaví její komitent, a to na částku a lhůtu dohodnutou v úvěrové smlouvě. Banka v tomto případě neposkytuje dlužníku platební prostředky, jde tudíž o půjčku kreditu ve smyslu důvěry (dobrého jména banky), ne o půjčku peněz.

Banka prodává komitentovi své dobré jméno, čímž směnku činí důvěryhodnější a obchodovatelnou. Banka v okamžiku, kdy akceptuje směnku, nepotřebuje peníze. Potřebnou peněžní částku by si musela opatřit teprve v termínu, kdy má plnit směnečný závazek. V úvěrové smlouvě se proto komitent musí zavázat, že na běžném účtu u banky před splatností směnky deponuje potřebný obnos, z něhož bude banka směnku honorovat.

Při akceptačním úvěru představují náklady pouze akceptační provizi (protože banka nemusí u tohoto úvěru opatřovat peníze, je úvěrová provize relativně nízká), dále pak ostatní výlohy (kolkovné, směnečná daň a jiné).

4.2.1.2.5. Ramboursní úvěr

Ramboursní úvěr je forma akceptačního úvěru přizpůsobeného zahraničně obchodní operaci. Vzniká tím, že ramboursní banka na žádost dovozce akceptuje směnku, kterou na ni vystaví vývozce. Akcept směnky se uskuteční proti předání dokumentů spojených s obchodní operací.

Součástí ramboursního úvěru je *pověřovací list ramboursní banky* vývozci ve kterém se zavazuje, že na základě příkazu dovozce se zavazuje akceptovat směnku, kterou na ni vývozce vystaví, a v den splatnosti ji řádně zaplatí. Splní-li vývozce podmínky kontraktu, má jistotu, že za vyvezené zboží dostane zaplacené, neboť akcept prvotřídní banky představuje prvotřídní zajištění úvěru.

Bankou akceptovanou směnku může vývozce v případě potřeby snadno eskontovat u kterékoliv další banky.

2.3.1.3. Hypoteční úvěry

Základním charakteristickým rysem hypotečních úvěrů je jejich zajištění zástavním právem na nemovitost, v užším pojetí se k tomu přidává i kritérium účelu použití hypotečních úvěrů, kterým je financování výstavby či pořízení nemovitosti.

Další charakteristické rysy hypotečních úvěrů:

- jde zpravidla o úvěry dlouhodobé, doba splatnosti se obvykle pohybuje mezi 5-20 roky,
- jsou spláceny obvykle pravidelnými konstantními anuitami,
- i když nemusejí být spojeny z hlediska bank s konkrétním druhem refinancování, získávají banky zdroje k jejich poskytování zejména emisí hypotečních zástavních listů,
- stát obvykle podporuje hypoteční úvěry u nás je to formou příspěvků fyzickým osobám (pouze jen na „staré“ bydlení, na nové bydlení jsou příspěvky nulové), které snižují úrokovou sazbu úvěru, nebo dotacemi právnickým osobám, které jsou poskytovány stejným způsobem, ale pouze v případě, že zdroje určené na podporu hypoték nebyly vyčerpány fyzickými osobami.

Úroková sazba z hypotečních úvěrů je primárně odvozena od ceny zdrojů, které banka používá k jejich refinancování. Při refinancování prostřednictvím hypotečních zástavních listů je to úroková sazba vyplácená z těchto dluhopisů. Úroková sazba z hypotečních úvěrů může být stanovena jako pevná sazba po celou dobu splatnosti nebo pohyblivá sazba (1,3,5,10 a 15-ti letá sazba) v závislosti na vývoji tržních úrokových sazeb. Často se používá i kombinace obou způsobů, to znamená pevná sazba pro několik počátečních let a sazba pohyblivá pro zbylou dobu do splatnosti úvěru.

4.2.1.3.1. Podklady projednání hypotečního úvěru

Předpokladem pro jednání o hypoteční půjčce je žádost o úvěr spolu s dokladem potvrzujícím vlastnictví nemovitosti. Jestliže se prokáže, že na nemovitosti lpí více hypoték, že jde o

nemovitost obtížně prodejnou, že vůči dlužníkovi byly v minulosti vedeny exekuce apod., banka žádost zamítne. V opačném případě komitentů oznámí kladné stanovisko s příslibem úvěru, v němž jsou stanoveny podmínky, za kterých bude půjčka poskytnuta. Zároveň si banka vyžádá za účelem ocenění nemovitosti další potřebné doklady:

- doklady blíže charakterizující cenu pozemku, budovy aj.,
- doklady o dosavadním placení daní a jiných povinností, spojené s nemovitostí, např. platební výměr k pozemkové a domovní dani a doklady o jejich zaplacení,
- doklady o výnosu nemovitosti, tj. výpočet nájemného u domu a doklady o trvání nájemní smlouvy,
- u projektovaných staveb povolení ke stavbě, úředně schválené plány a rozpočty, průkaz o výši potřebných prostředků k dokončení stavby mimo poskytnuté hypoteční půjčky atd.

Po předložení těchto dokladů provádí peněžní ústav odhad ceny nemovitosti. Odhad provádí buď svými specialisty, nebo ho zadává u nezávislého znalce, který pro banku vykonává tyto práce na základě zpravidla dlouhodobého smluvního vztahu.

Hypoteční úvěry nemohou být ze strany peněžního ústavu vypovězeny, pokud dlužník plní podmínky úvěrové smlouvy. Dlužník však smluvní podmínky umožňují splatit půjčku před sjednanou lhůtou. Sankce činí 10-25% při předčasné splátce, v momentě změny úrokové sazby (5 let) je bez sankcí.

Když dlužník umoří celý poskytnutý úvěr a uhradí dlužné úroky a ostatní výlohy bance podle smlouvy, je možné provést výmaz hypotéky z pozemkové knihy. K tomu účelu banka vyhotoví a předá dlužníkovi potvrzení, že půjčka byla řádně zaplacená a dává výslovný souhlas k výmazu zástavního práva.

Naše banky poskytují hypoteční úvěry v poměrně širokém rozsahu. Vyplývá to ze skutečnosti, že se banky potřebují jistit proti platební neschopnosti a insolvenční dlužníků a nemovitosti bývají vhodnou formou reálného zajištění úvěru. Hypoteční úvěry se využívají u všech skupin podnikatelů, tzn. malých i středních podniků, živnostníků, velkých podniků.

V posledním období, zejména v rámci podpory bydlení, co do počtu jsou nejčastěji poskytovány občanské hypoteční úvěry, avšak co do objemu převládají hypoteční úvěry podnikatelské.

2.3.1.4. Spotřební úvěry

Pod spotřební úvěry můžeme zahrnout veškeré úvěry poskytované soukromým osobám a domácnostem, které slouží k financování nákupu spotřebních předmětů, pořízení nebo stavbě bytů a rodinných domků, popř. ke krytí jiných spotřebních výdajů. Od komerčních úvěrů se zásadním způsobem liší z hlediska svého užití: u komerčních úvěrů plyne z úvěrovaného objektu cash flow, ze kterého se úvěr splácí. Naproti tomu spotřební úvěry slouží ke krytí spotřebních výdajů, a tudíž úvěrovaný objekt přímo nereprodukuje zdroje ke splácení úvěru.

Spotřební úvěry se od komerčních dále odlišují v následujících rysech:

- podkladové informace předkládané klientem bance v žádosti o úvěr jsou u spotřebních úvěrů méně kvalitní než u firem,
- primárním zdrojem ke splácení spotřebních úvěrů je běžný příjem klienta, který zpravidla přímo nesouvisí s objektem, na který je úvěr poskytován,
- průměrná výše jednoho spotřebního úvěru je nižší, než je tomu u úvěrů komerčních, z tohoto důvodu využívají banky standardizace podmínek a průběhu nabízených spotřebních úvěrů, a snaží se tak snížit náklady s jejich obsluhou.

4.2.1.4.1. Druhy spotřebních úvěrů

I když podobně jako u produktivních úvěrů neexistuje ani u spotřebních úvěrů zcela jednotná klasifikace, je možné rozčlenit spotřební úvěry na následující druhy:

1) *Revolvingové spotřební úvěry* – patří sem veškeré spotřební úvěry, které jsou poskytovány formou úvěrového rámce na běžném účtu klienta. Klient může do tohoto rámce čerpat úvěr zcela automaticky a úrok platí pouze za skutečně čerpaný úvěr. Podmínkou pro získání úvěru je zpravidla určitá doba od založení účtu, stabilní příjem, důvěryhodnost klienta apod. Výše rámce je obvykle stanovena dle čistého příjmu klienta. Tento typ úvěru je dnes velmi často spojen s kreditními kartami, může však být spojen i se šeky nebo jiným platebním instrumentem.

2) *Splátkové úvěry* – jsou charakteristické pravidelným splácením úvěru včetně úroků. Vzhledem k relativně malé průměrné výši splátkových úvěrů nabízejí banky – ve snaze snížit náklady spojené s poskytováním těchto úvěrů – standardizované varianty. Splátkové úvěry mají obvykle účelový charakter a slouží k financování nákupu zboží dlouhodobé spotřeby. Úvěr může být poskytován jako přímý nebo nepřímý. Přímý splátkový úvěr je sjednán přímo mezi bankou a klientem. U nepřímého vstupuje mezi klienta a banku obchodník, který prodává zboží klientovi a současně zprostředkovává i poskytnutí úvěru.

3. ÚVĚROVÝ PROCES

Úvěrové obchody zakládají různě dlouhodobé vztahy mezi bankou a klientem (úvěrovým dlužníkem). Úvěrový proces vyjadřuje celkový vývoj každého jednotlivého úvěrového případu; můžeme jej rozčlenit do určitých etap:

- 1) žádost o poskytnutí úvěru,
- 2) úvěrová analýza (zkouška úvěrové způsobilosti),
- 3) proces schvalování úvěru,
- 4) uzavření úvěrové smlouvy, poskytnutí záruk klientem a uvolnění čerpání úvěru,
- 5) kontrola dodržování podmínek úvěrové smlouvy,
- 6) úvěrová operace končí splacením úvěru a úroků, po kterém následuje uvolnění záruk.

3.1. ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ ÚVĚRU

První kontakt mezi bankou a zákazníkem má zpravidla podobu úvodní schůzky, na níž si obě strany vyjasňují své požadavky, cíle a podmínky jejich splnění. Předmětem jednání je výše úvěru, jeho druh a účel, předpokládané čerpání a splacení úvěru a nabízené, resp. požadované úvěrové záruky. Výsledkem kladného jednání je pak podání oficiální písemné žádosti klienta o poskytnutí úvěru, doplněné o další bankou vyžádané informační podklady a přílohy, které informace obsažené ve formuláři žádosti dokládají a doplňují. Formulář žádosti o poskytnutí úvěru zpravidla obsahuje následující podstatné údaje:

- základní identifikaci klienta,
- údaje o právních, majetkových, hospodářských a finančních poměrech klienta,
- požadovaný druh úvěru,
- výši úvěru a měnu,
- navrhovaný způsob a předpokládané termíny čerpání a splácení úvěru,
- nabídku způsobu zajištění,
- údaje o čerpaných úvěrech a eventuálně též o obchodních spojeních s jinými bankami.

Počet a druh příloh, které tuto žádost doprovázejí, jsou závislé na druhu a účelu požadovaného úvěru.

Standardně užívané přílohy žádosti o poskytnutí úvěru: *)

Produktivní úvěry určené podnikatelům	Spotřební úvěry určené soukromým osobám
doklady o právní existenci žadatele	
<i>Poslední aktuální účet, výkazy</i> Bilance aktiv a pasiv Výkaz zisků a ztrát Výkaz toků peněž. hotovosti	<i>Potvrzení o výši příjmů</i> Potvrzení zaměstnavatele nebo kopie aktuál. daň. přiznání
<i>Podnikatelský záměr *)</i>	
finanční projekt tj. předpokládaný vývoj položek zákl. účet. výkazů během trvání úvěr. vztahu	
doklady vztahující se k navrhovanému zajištění úvěru	

*) V případové studii je uveden konkrétní případ klienta žádajícího o úvěr.

**) *Podnikatelský záměr je dokument, ve kterém podnikatel komplexním způsobem charakterizuje svou firmu a její předmět podnikání, s ohledem na předpokládané využití požadovaného úvěru. Zahrmuje popis podnikatelského subjektu, informaci o zamýšleném využití prostředků získaných půjčkou, popis výrobků, resp. služeb, zhodnocení konkurence a dodavatelsko-odběratelských vztahů, organizační, provozní a marketingový plán*

3.2.ÚVĚROVÁ ANALÝZA

Úvěrová analýza je jedním ze základních pramenů, které determinují kvalitu úvěrového portfolia banky. Jejím primárním cílem je komplexně posoudit schopnost a možnosti klienta v budoucnu splácet poskytnutý úvěr či plnit jiné sjednané závazky vůči bance. V důsledku nesprávných závěrů zkoušky úvěrové způsobilosti může banka poskytnout úvěr klientovi, který nebude schopen (resp. ochoten) řádně svůj závazek vyrovnat, nebo může odmítnout klienta, který by poskytnutý úvěr řádně splatil.

Výstupem této etapy je *vypracování návrhu na poskytnutí úvěru*, který je spolu s ostatními informačními podklady předložen ke schválení úvěrové komisi.

Banka zkoumá každý potenciální úvěrový obchod z hlediska:

- 1) úvěruschopnosti klienta – tj. zkoumá právní a ekonomické poměry žadatele o úvěr, resp. jeho schopnost zavázat se vůči bance právně účinným způsobem,
- 2) úvěruhodnosti klienta – tj. posuzuje jak ekonomické schopnosti, tak i vůli klienta splácet poskytnutý úvěr. Zkoumání úvěruhodnosti klienta je jádrem úvěrové analýzy (finanční i nefinanční) a musí být založeno na komplexním posouzení celkové ekonomické situace klienta a jeho důvěryhodnosti.

3.2.1. Při posuzování *úvěruschopnosti klienta* vychází banka z dokladů, které prokazují jeho faktickou a právní existenci. V této souvislosti je pro ni také velmi důležitá identifikace osob, které jsou k zastupování podniku skutečně oprávněny. Banka také vyžaduje a vyhodnocuje informace týkající se právní úpravy majetkových poměrů a vztahů klienta, jakož i hospodářské a finanční poměry jeho podniku, případně užití úvěru atd.

3.2.2. Posuzování *úvěruhodnosti klienta* zahrnuje analýzu několika relativně samostatných okruhů informací a problémů. Patrně nejproblematictější z nich je posouzení osobní důvěryhodnosti klienta. Ta nevyplývá pouze z číselných údajů a ukazatelů jeho hospodaření, ale zejména z pozitivních současných a předchozích zkušeností banky s daným zákazníkem, resp. s jeho managementem. Stručně řečeno, důvěryhodnost žadatele o úvěr je dána mírou jeho spolehlivosti coby obchodního partnera banky.

Věcné znaky důvěryhodnosti klientů bank:

Podnikatelské subjekty	Soukromé fyzické osoby
stálost při volbě banky a pobočky	
přesné a včasné plnění smluvních a platebních závazků	přesné a včasné plnění závazků vůči bance
tradice a image firmy	stálost zaměstnání
stabilita finančního hospodaření	funkce zastávaná v zaměstnání nebo ve společnosti
osobní znalost osob ve vedení firmy	spořádané rodinné poměry
žádné reklamace jejího zboží a služeb	

Klíčovou částí úvěrové analýzy je prověření hospodářské a finanční situace žadatele o úvěr. Jejím cílem je posoudit současnou i očekávanou budoucí hospodářskou situaci žadatele a odpovědět zejména na tyto otázky:

- z jakých důvodů žádá klient o úvěr,
- může mu být úvěr povolen,
- v jaké výši a za jakých podmínek?

Prověřování hospodářské situace při úvěrování podnikatelských subjektů vychází ze zkoumání obchodní a finanční situace podniku.

Posouzení hospodářské situace klienta je zaměřeno zejména :

1) Na analýzu vnějšího prostředí, ve kterém klient podniká.

V této souvislosti banka zkoumá:

- riziko země, ve které klient sídlí nebo ve které vyvíjí svou činnost, příp. země, na které je exportně resp. importně závislý,
- charakter a vývojové trendy odvětví, ve kterém firma působí,
- jeho postavení a podíl na trhu včetně posouzení kvality a cen jeho produkce ve srovnání s konkurencí,
- zajištění dodavatelských a odběratelských vztahů.

2) Na posouzení kvality managementu a organizace firmy.

3) Na finanční analýzu firmy.

Finanční analýza představuje rozhodující prvek prověrky bonity klienta. Je založena na zkoumání celé řady poměrových ukazatelů konstruovaných především z údajů obsažených v rozvaze a výsledovce. Zkoumané ukazatele můžeme rozdělit do následujících skupin:

- ukazatelé rentability, které charakterizují ziskovost firmy a jsou definovány jako poměr zisku a různě vymezeného vloženého kapitálu, příp. jiných faktorů;
- ukazatelé aktivity – signalizují, jak efektivně jsou využívána aktiva k vytváření tržeb (ukazatele typu doba obratu, rychlost obratu);
- ukazatelé likvidity vycházejí z analýzy struktury bilance podniku, porovnávají vybraná aktiva s vybranými závazky a vyjadřují jeho schopnost plnit řádně a včas své finanční závazky;
- ukazatelé zadluženosti vyjadřují míru financování podniku z cizích zdrojů a také míru zatížení podniku úrokovými platbami, poměří výši celkových dluhů s celkovým kapitálem nebo s výši vyprodukovaných zdrojů splácení (se ziskem nebo cash flow).

Při prověřování bonity potenciálních dlužníků, žadatelů o spotřební úvěry používají banky poněkud jednodušší postupy než v případě posuzování úvěrů určených pro podnikatelské účely. Vyplývá to z toho, že pro poskytování spotřebních úvěrů je charakteristické realizování velkého množství úvěrových obchodů nominovaných v relativně nízkých částkách při vysoce standardních podmínkách úvěrů.

I u spotřebních půjček je prvořadým kritériem pro poskytnutí úvěru prokazatelný předpoklad vytváření dostatečných zdrojů ke splácení úvěru a úroků. Pro posouzení dostatečnosti příjmů žadatele o úvěr používají banky tradičně *ukazatel podílu závazků potencionálního příjemce úvěru na jeho celkových příjmech* (DIR – Debt-to-income ratio), který je definován jako celkové splatné závazky za měsíc (včetně splátek předpokládaného úvěru)/hrubý měsíční příjem. Hodnota tohoto ukazatele by neměla převýšit 40%,

Tradiční metodou při posuzování potencionálních dlužníků spotřebních úvěrů je tzv. *posuzovací úvěrová analýza*, založená do značné míry na subjektivním hodnocení klienta ze strany úvěrového pracovníka. Mnohé banky používají v současné době při posuzování spotřebních úvěrů *empirické úvěrové analýzy* tzv. bodovací metodu neboli Credit scoring. Tato metoda vychází z exaktního vyhodnocení relevantních údajů o klientovi na základě matematicko statistických metod. Jejím cílem je odstranit subjektivní pohled úvěrového pracovníka a celý úvěrový proces tak zobjektivnit, zjednodušit a tudíž i zlevnit. Podstatou Credit scoring je posoudit úvěruhodnost klienta na základě standardizovaného bodování jednotlivých relevantních charakteristik. Výsledný počet bodů je potom rozhodující pro poskytnutí či odmítnutí úvěru, viz případová studie.

3.2.3. Uzavření úvěrové smlouvy a uvolnění čerpání úvěru

Na základě návrhu na poskytnutí úvěru a jeho schválení banka uzavře s klientem *Smlouvu o poskytnutí úvěru*. Po jejím podpisu dojde ve sjednaném termínu k uvolnění čerpání částky úvěru. Úvěrová smlouva je v ČR upravena Obchodním zákoníkem. *) (zákon č. 513/91Sb. § 497-507). V této smlouvě se věřitel zavazuje, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit sjednané úroky.

Úvěrová smlouva obsahuje následující údaje:

- identifikaci smluvních stran,
- závazek banky poskytnout úvěr v určité výši,
- závazek dlužníka úvěr splatit a zaplatit úroky ve sjednaných lhůtách,
- úrokovou sazbu,
- účel úvěru,
- číslo úvěrového účtu,
- termíny, částky a způsob čerpání úvěru,
- termíny splácení úvěru a úroků a způsob úhrady splátek,
- způsob zajištění daného úvěru,

- specifické podmínky a ujednání platné právě pro daný konkrétní případ,
- eventuální sankční podmínky pro případ neplnění podmínek úvěrové smlouvy, především v podobě sjednání smluvních pokut.

Součástí úvěrové smlouvy jsou ještě další dokumenty, na které úvěrová smlouva odkazuje a které proto tvoří její přílohy. Jedná se obvykle o:

- všeobecné obchodní podmínky banky,
- sazebník cen a odměn a
- doklady vztahující se k úvěrovým zárukám.

3.2.4. Kontrola dodržování podmínek úvěrové smlouvy

Po celou dobu trvání úvěrového vztahu provádí banka průběžnou kontrolu finančního hospodaření dlužníka a sleduje dodržování podmínek úvěrové smlouvy. Používá při tom obvykle stejné metody a postupy jako při provádění úvěrové analýzy, sloužící pro posouzení situace žadatele o úvěr před poskytnutím úvěru. O provedených kontrolách se vedou vždy písemné záznamy, jsou projednávány také s dlužníkem, v případě potřeby jsou sjednávána nápravná opatření, event. uplatnění sankcí.

Smyslem a cílem průběžné bankovní kontroly úvěrovaného subjektu je identifikovat včas problematické úvěrové případy. Díky tomu má banka možnost na ně včas a přiměřeným způsobem reagovat, tak, aby byla pokud možno zlepšena situace a zabezpečena návratnost úvěru.

3.3. ZAJIŠTĚNÍ ÚVĚRU

Zajištění úvěru dává bance možnost v případě, že klient nemůže nebo nechce splnit své závazky vůči bance, uspokojit své pohledávky pomocí sjednaných záruk. Banka tak má určitou možnost předcházet ztrátám, které by byly jinak neodvratné.

Úvěrové záruky můžeme členit podle povahy zajištění na:

- 1) osobní – za úvěrovou pohledávku ručí bance vedle příjemce úvěru i další třetí osoba,

- 2) věcné (reálné) – dává bance právo na určité majetkové hodnoty, které patří tomu, kdo zajištění poskytuje).

Dále je můžeme členit podle svázanosti s pohledávkou na:

- 1) akcesorické – tj. těsně, nerozlučně spojené se zajišťovanou pohledávkou (zanikne-li pohledávka, automaticky zanikne i zajišťovací vztah) a
- 2) abstraktní – tj. samostatně stojící právo, nezávislé na zajišťované pohledávce (nezanikne automaticky se zánikem pohledávky, ale jejím uspokojením vznikne právo na vrácení záruky).

3.3.1. Osobní formy zajištění

Mezi nejznámější formy osobního zajištění patří ručení, přistoupení k závazku, převzetí dluhu a depotní směnka.

3.3.1.1. Ručení

Ručením na sebe bere třetí osoba závazek uspokojit nároky věřitele v případě, že tak neučiní hlavní dlužník. Dostává se tím do postavení vedlejšího dlužníka. Ručení je vztah mezi věřitelem a ručitelem, nikoli mezi dlužníkem a ručitelem. Právní úprava ručení v ČR je obsažena v občanském a obchodním zákoníku.

Ručení se může vztahovat k závazku, který již vznikl, nebo i k závazku, který teprve vznikne. Je to závazek subsidiární (ručitelovo plnění nastává až tehdy, když dlužník nesplnil svůj závazek v přiměřené době poté, co k tomu byl vyzván, nebo když je zjevné, že jej nesplní) a zpravidla akcesorický, to je takové zajištění, které je těsně a nerozlučně spojeno se zajišťovanou pohledávkou. Zanikne-li pohledávka, automaticky zaniká i zajištění. Ručení se může vztahovat na celý závazek nebo jen na jeho část. Za jeden závazek se může zaručit několik ručitelů. V případě, že každý z nich ručí za celý závazek, jsou ručitelé

v postavení *spoluručitelů*, resp. solidárních vedlejších dlužníků, a věřitel může v této situaci požadovat splacení závazku po kterémkoli z nich.

Je také možná varianta, kdy každý z ručitelů ručí jen za určitou smluvně vymezenou část dluhu, a banka od nich může požadovat plnění pouze do výše částky, za kterou se zaručili. Tato forma se nazývá **ručení částečné**. Existuje také tzv. *následné ručení* založené na tom, že za hlavního ručitele ručí další ručitel. Pokud banka nedosáhne plnění závazku u hlavního dlužníka ani u hlavního ručitele, může se obrátit na následného ručitele.

Zvláštní formou ručení je směnečné ručení a šekové rukojemství – *aval*. Avalista se zaručuje za směnečně/šekově zavázanou osobu, a to svým podpisem přímo na směnce/šeku. Je zavázán stejně jako ten, za koho se zaručil. V praxi jsou často využívány obchodní avaly, které zvyšují bonitu směn a činí je tak snáze obchodovatelnými. Banky poskytují avaly směn svým klientům v rámci úvěrových obchodů.

Za zvlášť kvalitní formu zajištění ručením jsou považovány státní záruky *). Záruky přejímá stát, jde-li o úvěrování podniků a akcí, na kterých má zájem, např. při úvěrování rozvojových programů, u vývozních pohledávek aj. V ČR plní tuto úlohu záruční a rozvojové banky, EGAP. Ručení v těchto případech představuje nástroj hospodářské politiky.

3.3.1.2. Přistoupení k závazku

Přistoupení k závazku je založeno na tom, že třetí osoba se bez souhlasu dlužníka písemně dohodne s věřitelem, že za dlužníka splní jeho peněžitý závazek. Stává se dlužníkem vedle původního dlužníka.

Pokud se o tomtéž dohodne s dlužníkem, má vůči němu povinnost poskytnout plnění jeho věřiteli. Věřiteli však z tohoto ujednání žádné přímé právo nevznikne.

*) Zákon č. 513/1991 Sb. § 313-322

3.3.1.3. Převzetí dluhu

Převzetí dluhu spočívá v písemné dohodě třetí osoby s dlužníkem, že přejímá jeho dluh a stává se dlužníkem místo něho, pokud k tomu dá věřitel souhlas. Dojde-li k převzetí dluhu pouze na základě smlouvy s věřitelem, stane se tato třetí osoba dlužníkem vedle původního dlužníka.

3.3.1.4. Depotní směnka

Depotní směnka je finanční směnka, kterou zpravidla jako bianko směnku vystavuje příjemce úvěru (akceptuje) ve prospěch banky a deponuje ji zde jako úvěrovou záruku. Banka je oprávněna předložit depotní směnku k proplacení pouze v případě, že dlužník neplní své úvěrové závazky řádně a včas.

3.3.2. Reálné formy zajištění

Mezi tyto formy zajištění řadíme zástavy movitých věcí, práv a pohledávek, zástavy nemovitostí a postoupení pohledávek.

3.3.2.1. Podstata zástavního práva

Zástavní právo slouží k zajištění úvěrové pohledávky tím, že v případě, kdy úvěrový dlužník nesplní řádně a včas své závazky vůči bance, má banka právo uspokojit své pohledávky realizací, zpeněžením zástavy.

Zástavní právo může v zásadě vzniknout třemi způsoby:

- 1) na základě písemné smlouvy,
- 2) na základě schválené dědické dohody,
- 3) ze zákona.

3.3.2.2. Zástava movitých věcí, práv a pohledávek

Jako zástavy zajišťující úvěrové pohledávky bank jsou vhodné předměty a hodnoty, které:

- mají relativně stabilní hodnotu,
- jsou jednoznačně specifikovány,
- dají se snadno zpeněžit a
- lze fyzicky je předat.

Dobře splňující tyto podmínky, a tudíž vhodné jako zástavy, jsou: cenné papíry, peněžní prostředky na bankovních účtech (termínované vklady), umělecké předměty, starožitnosti, drahé kovy, životní pojistky, autorská a patentová práva, dopravní prostředky, některé druhy technických zařízení a vybrané druhy zboží (obchodovatelné na burzách).

Zástavy pohledávek jsou možné za předpokladu, že předmětem jejich plnění je věc, právo nebo jiná majetková hodnota. Nejčastěji jsou v bankovní praxi zastavovány termínové vklady nebo vkladní knížky a právě tyto druhy zástav jsou považovány za velmi kvalitní.

Zástavy cenných papírů patří mezi velmi frekventované formy zajištění úvěrových pohledávek v důsledku některých vlastností, které CP mají (snadná převoditelnost, vysoká likvidita, snadné ocenění).

3.3.2.3. Zástava nemovitostí

K zajištění úvěru může také sloužit zástava nemovitého majetku. Zajištění nemovitým majetkem může mít formu hypotéky nebo formu hypotekárního dluhu. Hypotéka představuje zatížení nemovitosti ve prospěch zástavního věřitele, které mu dává právo uspokojit svoji jednoznačně vymezenou pohledávku ze zastavené nemovitosti v případě, že úvěrový dlužník nesplní svůj závazek řádně a včas.

Hypotekární dluh je abstraktní alternativou hypotéky. Jedná se o zatížení nemovitosti ve prospěch třetí anonymní osoby. Celkově lze říci, že abstraktní hypotekární dluh má ve srovnání s klasickou hypotékou jisté výhody. Je totiž mnohem flexibilnější, lze jej pohotově a bez provádění nových záznamů v pozemkových knihách využít k zajištění různých

pohledávek. Z tohoto důvodu je vhodný i pro zajištění krátkodobých úvěrových obchodů. V naší praxi se však hypotekární dluh nepoužívá.

Další možností jak řešit rozpor mezi zájmy zástavního dlužníka a věřitele v případě, že fyzické předání zástavy není možné ani vhodné, a jak rozšířit okruh předmětů vhodných jako úvěrové zajištění o další, je *převedení věci do vlastnictví*. Podstata této zajišťovací operace spočívá v tom, že se majetek dlužníka smluvním způsobem převede do vlastnictví věřitele a zájem dlužníka dále tento předmět používat se řeší dodatečným ujednáním o pronájmu nebo o předání věci do držby. Zvláštní výhodou tohoto způsobu zajištění ve srovnání se zástavním právem je pro zástavního věřitele okolnost, že předmět zajišťující pohledávku nespadá při případném konkurzu nebo vyrovnání do konkurzní podstaty nebo do vyrovnávací částky. Jakmile dlužník učiní svým závazkům zadost, je věřitel povinen předat vlastnictví zpět.

3.3.2.4. Postoupení (cese) pohledávek

Postoupení pohledávek znamená převedení pohledávky na nového věřitele, resp. v důsledku cese dochází ke změně v osobě věřitele pohledávky. Postoupit lze pohledávky již vzniklé nebo i takové, které vzniknou teprve v budoucnosti, pokud je možné přiřadit je již v okamžiku cese jako zcela určité konkrétnímu věřiteli. Spolu s postoupením pohledávky přechází na nového majitele i příslušenství pohledávky a veškerá práva s ní spojená. Majitel pohledávky nepotřebuje k jejímu postoupení souhlas dlužníka.

Podle toho, zda byl o cesi informován nebo nikoli, rozlišujeme cesi tichou a zjevnou (veřejnou). *Tichá cese* je diskrétnější formou cese, ale je s ní spojeno riziko, že odběratel uhradí pohledávky dodavateli, ale ten je nepoužije na splacení pohledávky bance. *Zjevná cese* naproti tomu umožňuje snazší realizaci práv nového majitele pohledávky.

Podle způsobu a rozsahu postoupení pohledávek se rozlišují:

- individuální cese, při které dochází k postoupení jedné konkrétní pohledávky,
- krycí cese, která je založena na postoupení přesně určených pohledávek,

- generální cese je forma cese, kdy dlužník postupuje bance veškeré své pohledávky vůči určitým obchodním partnerům, pohledávky již existující i ty, které teprve vzniknou v budoucnosti.

REGULACE ÚVĚROVÉHO PROCESU CENTRÁLNÍ BANKOU

Podle zákona o bankách *) ve znění změn dalších zákonů, s platností od 1.5.2002, a zákona o ČNB *) včetně následných změn, s platností od téhož data, podléhají obchodní banky se sídlem v ČR bankovnímu dohledu § č. 44-46 cit. zákona o ČNB a řada dalších paragrafů cit. zákona o bankách. Bankovní dohled jako regulační orgán bankovní soustavy byl ustanoven již v počátcích 90. let na základě využití zkušeností expertů MMF, doporučení vídeňského výboru pro bankovní dohled a direktiv vydaných Evropskou Unií.

Regulace a dohled bankovního sektoru se týká tržních ekonomik, proto lze mluvit o bankách jako o podnikatelských subjektech. Důvody regulace se dají rozdělit do dvou základních skupin: na makroekonomické a mikroekonomické.

K makroekonomickým patří vytváření prostoru pro provádění záměrů měnové politiky prostřednictvím sítě obchodních bank. Druhou skupinou jsou důvody mikroekonomické, ke kterým náleží zejména podpora bezpečnosti, důvěryhodnosti a efektivnosti bankovního systému v zemi, ochrana klientů před rizikovostí a podvody ze strany bank a další.

Z hlediska předmětu činnosti jsou banky natolik specifickými subjekty, že je třeba regulovat je jiným a přísnějším způsobem než ostatní nebankovní instituce.

Účast centrální banky na dohledu má některá důležitá opodstatnění:

-) Obecně platí, že kdo vydává pravidla, měl by sám kontrolovat jejich plnění.
-) Centrální banky mají prvotřídní informace od bank, a proto mohou nejdříve zjistit problémy s likviditou bank.
-) CB je hlavní potenciální věřitel poslední instance v bankovním systému.

Existují také důvody, proč by centrální banka sama dohlížet neměla:

-) Úvěrová pomoc se může dostat do konfliktu s měnovou politikou.
-) Úpadky obchodních bank mohou narušit důvěryhodnost centrální banky.

*) Zákon o bankách č. 21/1992, Zákon o ČNB č. 6/1993Sb.

Důležitým úkolem bankovního dohledu je přispívat k zabezpečení likvidity a omezování rizik spojených s činností bank. Působení a činnost obchodních bank jsou koordinovány pravidly a předpisy ČNB závaznými pro všechny banky. Jednotlivá opatření vycházejí z doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled a direktiv vydaných Evropskou unií.

4.1. OBEZŘETNOSTNÍ PRAVIDLA

Rizikovost ekonomického prostředí, ve kterém banky v České republice působí, klade velký důraz na dodržování *pravidel obezřetnosti*, jejichž cílem je minimalizovat rizika související s bankovním podnikáním. V současné době je nejvýznamnějším rizikem, kterému jsou banky vystaveny, úvěrové riziko, jež je rozhodujícím faktorem ovlivňujícím aktivitu a hospodářské výsledky bank.

Naproti tomu nejsou ostatní rizika v českém bankovním sektoru zatím tak významná, protože banky se stále angažují převážnou měrou zejména v úvěrové oblasti (kromě provádění platebních a podobných operací zprostředkovatelského charakteru); jejich zapojení zejména do investičního obchodování s cennými papíry a deriváty není dosud přes relativně rychlý nárůst v absolutní úrovni a v podílu na bankovních operacích příliš vysoké.

K nejdůležitějším obezřetnostním opatřením pro banky v ČR patří:

- 1) - o kapitálové přiměřenosti bank zahrnující úvěrové a tržní riziko,
- 2) - o pravidlech likvidity bank,
- 3) - o úvěrové angažovanosti bank,
- 4) - o podmínkách tvorby povinných minimálních rezerv,
- 5) - o podmínkách limitů a otevřených devizových pozic bank ,
- 6) - opatření, kterým se stanoví zásady klasifikace pohledávek z úvěrů a tvorby opravných položek k těmto pohledávkám,
- 7) - opatření o zásadách vytváření portfolií cenných papírů a majetkových podílů bankami,
- 8) - opatření, kterým se stanoví požadavky na zprávu o hospodaření banky,

9) - opatření, kterým se stanoví podmínky pro provádění dohledu na konsolidovaném základě,
a další.

K některým z uvedených Opatření:

ad 1) Pravidla kapitálové přiměřenosti bank zahrnující úvěrové a tržní riziko stanoví:

- a) kapitálový požadavek k úvěrovému riziku, riziku úvěrové angažovanosti a tržnímu riziku banky, tj. úrokovému, akciovému, měnovému a k opčním kontraktům,
- b) poměr kapitálu k rizikové váženým aktivům,
- c) limit kapitálové přiměřenosti,
- d) limity úvěrové angažovanosti bankovního portfolia a limity pro měnové pozice.

Kapitálová přiměřenost banky musí dosahovat minimálně 8%.

ad 2) Pravidla likvidity jsou zaměřena na techniku a organizační požadavky řízení likvidity. Obsahují pokyny k členění aktiv, pasiv a mimobilančních položek v souladu se zbývajícím dobou jejich splatnosti a předpoklady jejich řízení.

Řízení likvidity bank a poboček zahraničních bank je založeno na plánovaném přílivu a odlivu peněžních prostředků v budoucnosti. Plánování peněžních toků vychází ze dvou základních předpokladů, a to z vhodného informačního systému a okamžitého zaúčtování všech operací v účetních knihách. V rámci svého informačního systému je banka povinna členit svá aktiva, pasiva, podrozvahová aktiva a podrozvahová pasiva podle data splatnosti, přepokládaného vývoje pasiv s pevnou lhůtou splatnosti, zkušenosti z chování vkladatelů, stupně likvidnosti aktiv, druhů měny, státu a dalších.

ad 3) Opatření týkající se úvěrové angažovanosti mají působit na omezení rizika ztráty, kterému je banka vystavena v případech, kdy dlužník není schopen dostát svým závazkům vůči ní vůbec, nebo v dohodou předepsaných termínech. Vztahuje se k limitování čisté úvěrové angažovanosti vůči jednomu dlužnickému subjektu, vůči ekonomicky spjatým skupinám dlužnických subjektů, vůči osobám se zvláštním vztahem k bance a právníkům

osobám, ve kterých má banka určitou míru majetkové účasti anebo které má pod svou kontrolou. Opatření je doplněno též příslušnými ustanoveními v zákonu o bankách.

ad 4) Banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny vést povinné minimální rezervy na svém účtě u ČNB. Jistou dobu nebyly úročeny, od 12.7.2001 jsou úročeny čtrnáctidenní reposazbou.

ad 6) Opatření týkající se klasifikace úvěrových pohledávek se vztahuje na banky a na pobočky zahraničních bank působící na území ČR. Banka klasifikuje své pohledávky z úvěrů poskytovaných klientům, včetně pohledávek vzniklých z realizace záruk, a účtuje pohledávky podle zásad stanovených tímto opatřením. Klasifikace pohledávek je podkladem pro tvorbu opravných položek a rezerv banky. Banka vytváří opravné položky a rezervy v předepsané výši. Opravné položky slouží k pokrytí rizik spojených s konkrétní pohledávkou.

ad 9) Účelem jednoho z posledně uvedených opatření je vymezit podmínky a postupy bankovního dohledu na konsolidovaném základě, tj. nad mateřskými bankami a jejich dceřinými a přidruženými společnostmi, které jsou bankami, finančními institucemi a podniky pomocných bankovních služeb. Bankovní dohled na konsolidovaném základě zahrnuje především sledování dodržování poměru kapitálu k rizikově váženým aktivům a limitů úvěrové angažovanosti konsolidačního celku. Sleduje také dodržování limitů stanovených pro kvalifikované účasti konsolidačního celku v právnických osobách, které nejsou bankou, finanční institucí nebo podnikem pomocných bankovních služeb.

Opatření jsou v průběhu času upravována podle vývoje bankovního sektoru v naší zemi.

4.2. NOVÁ PRAVIDLA BASILEJ 2

Vstup do EU, a zejména zavedení nových pravidel pro hodnocení rizika bankovních obchodů s pracovním názvem *Basilej 2*, která mají platit od roku 2007, by měla způsobit „zemětřesení“ ve finančním sektoru. Banky budou reagovat pružněji na požadavky klientů, měly by zvýhodnit klienty z řad fyzických osob a menších a středních podniků. Pro banky

lokonce může být výhodnější poskytnout půjčku několika malým podnikům než jednomu velkému. Teprve však praxe ukáže, zda se tento předpoklad potvrdí. Banky si zatím nejsou jisty.

Zatím je to tak, že pokud banka půjčuje podniku, jehož riziková váha je rovna 100%, musí na celou výši úvěru vytvořit rezervu. Čím více je takových klientů, tím více peněz banka potřebuje na vytvoření rezerv – a tím méně kapitálu může použít pro finanční operace.

Chystaná legislativa Evropské komise však bankám nabízí možnost, že mohou paušálně stanovit rizikovou váhu všech drobných klientů na 75%. Vychází ze skutečnosti, že v Evropě menší klienti obvykle splácejí dobře. Úvěry by se tak měly stát dostupnější a vzhledem k jednoduchému propočtu i levnější. Podle mého názoru však v českém bankovním sektoru zatím nedojde k zásadní změně. Snížení rizikovosti úvěrů pro drobnou klientelu je jedním předpokladů chystané legislativy.

Směrnice Basilej 2 umožní bankám, aby hodnotily riziko svých klientů samy – podle tzv. interního ratingu. V praxi by si měla každá banka nastavit vnitřní systém tohoto hodnocení tak, aby každému klientovi byla přiřazena odpovídající váha rizika. Vnitřní systém hodnocení jednotlivé banky musí nejprve schválit regulátor země (čímž je v ČR ČNB).

Zda ale banka použije systém interního ratingu, či spíše přijme doporučení Evropské komise na plošné snížení rizikovosti drobné klientely, je na bance. Bude záviset na tom, zda dokáže regulátora přesvědčit, že je připravena na náročnější metodu. Systém interního ratingu je totiž relativně drahou záležitostí a proto si myslím, že bude vyhovovat spíše velkým nadnárodním bankám.

Basilej 2 současně přináší novinku v podobě ohodnocení operačního rizika. Poprvé v historii budou muset banky dávat peníze stranou na úhradu toho, co by mohla způsobit chyba v systému, špatná práce zaměstnanců nebo živelná pohroma. V současnosti se vedou spory o to, jak velká má tato rezerva být. Evropská komise navrhuje, že ve své legislativě zakotví Basilej 2 s pohyblivým hodnocením operačního rizika v rozsahu od 12 do 18% hrubého zisku. Nejnižší váha by byla opět přičtena menším podnikům, takže i v této oblasti budou pro banku výhodnější. I v tomto případě si však banka bude moci vybrat, zda převezme

přímý výpočet z této směrnice, nebo použije vnitřní modely za předpokladu, že jim je regulátor schváli.

Výpočet v rámci banky má však několik úskalí. Žádná česká banka nemá tolik zkušeností, aby dokázala předvídat všechny možné chyby, na které má vytvořit rezervy. Jednou z možností by bylo vytvoření databáze rizik, se kterými se banky setkávají v rámci celého bankovního sektoru ČR. Ve světě již existuje řada aktivit v oblasti sdružování a výměny dat o událostech operačního rizika, a to jak na komerční bázi, na veřejné bázi, tak dat neveřejných, dostupných pouze vymezenému okruhu bank. Otázkou ale zůstává, zda by byly banky ochotny do takové databáze přispívat, kdo by danou databázi financoval, spravoval a jak by byla zajištěno, aby data byla utajená.

Implementace pravidel Basilej 2 do legislativy EU by mělo znamenat více vlastního kapitálu banky. Celkové požadavky na držbu vlastního kapitálu bank podle současných odhadů budou vyšší než doposud, kdy se výše kapitálové přiměřenosti pohybuje okolo 8%. České banky mají prozatím dostatek vlastního kapitálu, proto by jim zavádění nových pravidel nemělo dělat problémy. Myslím si však, že velké přesuny úvěrů k drobné klientele nelze očekávat. Hlavní roli tak bude hrát i nadále bonita klientů, a nikoli to, zda se jedná o malý či střední podnik.

5. ÚVĚRY V RAIFFEISENBANK a.s. (zpracováno na základě pramenů Raiffeisenbank a.s.)

Raiffeisenbank a.s. je univerzální banka působící v České republice od roku 1993. Jejím současným záměrem je posílit svou pozici zejména v oblasti maloobchodnictví a zefektivnit svou činnost v oblasti firemních obchodů. Charakteristickým rysem této banky je konzervativnost ve smyslu minimalizace obchodních rizik a individuální přístup k uspokojování potřeb každého klienta (bližší charakteristika Raiffeisenbank a.s. je uvedena v příloze.

5.1. PODNIKATELSKÉ ÚVĚRY

Podnikatelské úvěry jsou poskytovány subjektům podnikajícím jako právnické nebo fyzické osoby na základě výpisu z obchodního rejstříku, živnostenského listu, koncesní listiny nebo speciálního oprávnění (právníci, auditori apod.), zvláštní klientelu tvoří města a obce. Úvěry poskytované každé z uvedených skupin mají svá specifika spočívající v množství a druhu požadovaných podkladů, hodnocení bonity daného subjektu, požadovaném zajištění atd.

Z hlediska délky trvání úvěrového vztahu se úvěry dělí na krátkodobé (splatné do 1 roku), střednědobé (splatnost od 1 do 4 let) a dlouhodobé (splatnost nad 4 roky). Z hlediska účelovosti se rozlišují zejména úvěry provozní, kterými jsou financovány provozní potřeby (výrobní náklady) nebo oběžná aktiva (zásoby, pohledávky), a úvěry investiční, které slouží k financování investičních potřeb, tj. k pořízení hmotného a nehmotného majetku (stroje, zařízení, dopravní prostředky, budovy, software).

Zvláštním druhem úvěrování je také faktoring. Jde o financování poskytované bankou v návaznosti na fakturaci za bankou akceptovatelnými odběrateli, kdy klient obdrží bezprostředně po vyfakturování např. 90% fakturované částky ve formě úvěru od banky a zbytek je mu připán po úhradě celé fakturované částky bance. Z úvěrované částky je klientovi účtován úrok do momentu zaplacení faktury odběratelem plus jednorázový poplatek z fakturované částky.

Pro získání úvěru je nutné ze strany žadatele splnit určité podmínky dané vnitřními předpisy banky. Tím je sledována zejména snaha minimalizovat riziko ohrožení návratnosti úvěru. Důležitými podmínkami pro získání podnikatelského úvěru jsou: dosažení příznivé ekonomické a finanční bonity klienta, doložení platební morálky ve vztahu k dodavatelům a odběratelům, roli dále hraje např. úroveň managementu, reference o dosavadní činnosti, historie firmy, vlastnická struktura atd. Na základě analýzy všech klientem předložených podkladů a informací banky získaných z vlastních zdrojů je rozhodnuto, většinou kolektivním způsobem ve formě úvěrového výboru, o poskytnutí nebo neposkytnutí požadovaného úvěru (viz příklad v následující části).

Podstatnou součástí každého úvěrového obchodu je jeho zajištění pro případ nesplácení závazků klientem. Nejčastější formou zajištění jsou postoupení pohledávek, bankovní záruka nebo záruka bonitního subjektu, zástava movitého nebo nemovitého majetku (budovy, stavby, pozemky); nyní je možná také zástava obchodních podílů společností a akcií.

Každý podnikatelský úvěr je poskytován za určitou cenu, tj. za úrok. Výše úrokové sazby se liší zejména podle celkové bonity klienta a podle délky splatnosti úvěru. V zásadě platí, že čím bonitnější žadatel o úvěr (čím lepší zajištění, výsledek interního hodnocení klienta), tím nižší úroková sazba z poskytnutého úvěru.

5.2. SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY

Spotřebitelské úvěry v Raiffeisenbank jsou určeny pro fyzické osoby podnikatele i nepodnikatele. Jejich výše se pohybuje od 20 tisíc do 1 mil. Kč. U těchto úvěrů není nutné dokladat účelovost čerpání, tzn., že úvěr je čerpán na běžný účet klienta a bankou není kontrolováno, za co byly peněžní prostředky utraceny.

Dalšími podmínkami pro získání spotřebitelského úvěru je předložení platného občanského průkazu, rodného listu, výpisu z bankovního účtu a složenky o platbě SIPO nebo

telefonu, vše za účelem zjištění totožnosti a místa trvalého pobytu, potvrzení o příjmu od zaměstnavatele, event. daňové přiznání.

Úrokové sazby spotřebitelských úvěrů se pohybují od 10%. Úroková sazba je konstruována jako fixní (tzn. neměnná po celou dobu trvání úvěru) a splátka je ve formě annuity (celková výše splátky je konstantní; je tvořena ze splátky jistiny a úroku, jejichž poměr se s každou splátkou mění). Splatnost úvěrů lze podle přání klienta a možností jeho příjmů sjednat v intervalu od 6 měsíců do 5 let.

5.3. HYPOTEČNÍ ÚVĚRY

Hypoteční úvěry jsou úvěry poskytované klientovi na koupi, rekonstrukci, přestavbu a výstavbu nemovitostí a na vyrovnávání závazků spojených s investicí do nemovitostí. Nemovitostí se rozumí objekty k bydlení (rodinné domy, jednotlivé byty, bytové domy), objekty k podnikatelským účelům (průmyslové objekty, administrativní budovy, obchodní centra atd.), objekty měst a obcí (např. sídla úřadů, bytové domy, sportovní a kulturní zařízení).

Hypoteční úvěry jsou tedy co do subjektu poskytovány podnikatelským osobám, občanům a obcím. Splatnost hypotečního úvěru je nabízena v rozsahu od 5 do 20 let v podobě pravidelných anuitních splátek.

V případě fyzických osob (dále FO) je nutné předložit potvrzení o výši příjmu od zaměstnavatele žadatele a manželky. V případě nedostatečných příjmů manželského páru je možné uplatnit formu spoludlužníka, jehož zaměstnavatelem potvrzené příjmy zvýší celkové příjmy žadatele na požadovanou úroveň. Důležitou roli při poskytování hypotečních úvěrů FO hraje věk žadatelů, event. spoludlužníků a zdravotní stav. Věk všech účastníků hypotečního úvěru musí být takový, aby si mohli uzavřít životní a úrazové pojištění na celou výši hypotečního úvěru, to však ale není vyžadováno ve všech případech.

Jako zajištění je v případě FO používána zástava pořizované nemovitosti (nakupované, nově stavěné nebo rekonstruované) nebo jakákoliv další, bankou

akceptovatelná nemovitost. V každém případě musí být nemovitosti oceněny bankou stanoveným způsobem a bankou určeným odhadcem. Zjištěná tržní hodnota nemovitosti určené k bydlení je přepočítávána koeficientem 0.7 a takto vypočtená hodnota nemovitosti musí zcela pokrývat výši požadovaného hypotečního úvěru. Mimoto každá zastavovaná nemovitost musí být pojištěna (u libovolné pojišťovny) minimálně na výši hypotečního úvěru a pojistné plnění vinkulováno ve prospěch Raiffeisenbank.

Úrokové sazby na hypoteční úvěry pro FO dosahují 5,5 až 7,5% p.a. Novým produktem je možnost půjčit klientovi až do výše 90% hodnoty nemovitosti, avšak za cenu zvýšené úrokové sazby cca o 1%.

U podnikatelských hypotečních úvěrů musí klient předložit své ekonomické výkazy (zejména výsledovku a rozvahu, včetně daňového přiznání a auditorské zprávy) za 3 roky zpětně a podnikatelský záměr na nejbližší 2-3 roky. Opět je bezpodmínečně požadováno zajištění nemovitou zástavou (musí být tržně oceněna znalcem ze seznamu znalců Raiffeisenbank), která je předmětem financování, popřípadě jinou nemovitostí. Raiffeisenbank a.s. má k dispozici pro ocenění nemovitostí 150 znalců pro případ občanských hypotečních úvěrů, 20 pro střední firmy a 2 pro velké firmy.

Zastavovaná nemovitost musí být pojištěna minimálně na výši poskytovaného hypotečního úvěru a pojistné plnění vinkulováno ve prospěch Raiffeisenbank a.s. Není přitom trváno na pojištění nemovitosti u pojišťovny, která je součástí Raiffeisen Group (UNIQUA pojišťovna a.s.), ale výběr pojišťovny je na zvážení klienta, nebo lze využít již existujícího pojištění. Jako dozajištění je dále využíváno např. blanco směnky a dohody o způsobu jejího vyplnění, jakož i postoupení pohledávek, např. z pronájmu nemovitosti.

Úrokové sazby z podnikatelských hypotečních úvěrů se pohybují v návaznosti na bonitě klienta od cca 6% p.a., přičemž tato sazba je fixní vždy po dobu 5-ti let, po jejímž uplynutí je povoleno bez uplatnění sankcí hypoteční úvěr celý splatit nebo snížit a tím si zajistit na následující pětileté období nižší anuitní splátku. V tomto okamžiku dochází také k aktualizaci úrokové sazby dle situace na peněžním (či kapitálovém) trhu. Maximální doba splatnosti podnikatelského hypotečního úvěru je 20 let.

Raiffeisenbank a.s. nabízí širokou škálu hypotečních úvěrů. Například *hypotéka klasik*. Je to nejvýhodnější typ hypotéky, zaměřený na příznivý poměr výše úvěru a splátek. Pro její získání je třeba naspořit 30% ceny nemovitosti.

Hypotéky jistota a stabilita jsou hypotéky splácené z výnosu životního pojištění. Při tom kombinovat se dá i více životních pojistek – jak již dříve uzavřených, tak sjednaných až současně s hypotečním úvěrem.

Hypotéka prémium je hypotéka poskytovaná až do výše 90% ceny nemovitosti. Je vhodná pro klienty s dobrými příjmy, kteří ještě nemají naspořeno 30% z ceny nemovitosti potřebných pro získání hypotéky Klasik.

Hypotéka s odkladem je hypotéka pro mladé s odkladem splátek jistiny na dobu až 5 let, kombinovaná se zvýhodněnou státní podporou na koupi starší nemovitosti. Na počátku své profesní kariéry – v období s nižšími příjmy – dlužník splácí pouze úrok a zbývající prostředky může použít na cokoliv jiného – například na zařízení svého prvního domova. Se splácením jistiny hypotéky se začne až v době, kdy se klientovy příjmy zvýší.

5.4. KONTOKORENTNÍ ÚVĚRY

Raiffeisenbank poskytuje rovněž kontokorentní úvěry. Jedná se o úvěry čerpané klientem banky přímo na běžném účtu do mínusu do výše tzv. kontokorentního rámce. Tento úvěr je určen na provozní potřeby, tj. zejména nákup materiálu a na krytí pohledávek. Rámce se mohou lišit každý měsíc nebo čtvrtletí v závislosti na potřebách klienta. Jako zajištění těchto úvěrů je využíváno bonitních opakujících se pohledávek klienta vůči odběratelům. Vzhledem k charakteru úvěru, kdy banka musí pro klienta rezervovat peněžní prostředky, je tato skutečnost zohledněna ve vyšší úrokové sazbě.

Rámec kontokorentního úvěru může dosahovat maximálně do výše průměrného pravidelného příjmu připisovaného pravidelně na běžný účet klienta nebo proti blokaci finančních prostředků (u FO).

5.5. ÚROKOVÁ SAZBA A ZAJIŠTĚNÍ ÚVĚRU

Obecně nejvyšší úrokové sazby v Raiffeisenbank jsou u spotřebitelských úvěrů. Důvodem je jejich vyšší rizikovost daná krátkým úvěrovým procesem a méně kvalitním zajištěním. Za nejvýhodnějších úrokových podmínek jsou v současnosti poskytovány občanské hypoteční úvěry od 5,5% p.a. na 5 let. Dříve poskytovaný státní příspěvek ve výši 1% na pořízení nového domu nebo bytu byl od roku 2003 zrušen vzhledem ke stále se snižující úrokové sazbě. Nadále ale zůstává nárok na státní příspěvek při nákupu starší nemovitosti, není-li však klient starší 36 let.

Velkého rozptylu úrokových sazeb dosahují podnikatelské úvěry s úrovní od 6,5 do 12% p.a. Zde hraje rozhodující úlohu bonita žadajícího podnikatelského subjektu vyjádřená ekonomickými výsledky za posledních několik let, kvalita vlastnické struktury, velikost podniku vyjádřená například výší obrátu, kvalita zajištění atd. Vliv na výši úrokové sazby má také délka trvání úvěrového obchodu a účel úvěru.

Zajištění úvěru v Raiffeisenbank a.s.

V zásadě každý úvěr poskytovaný bankou je zajištěn. Kvalita zajištění závisí na možnostech klienta a požadavcích banky. V případě delších úvěrových obchodů (nad 1 rok) je často používána nemovitá zástava. Na zajištění krátkodobých obchodů je používána zástava pohledávek klienta, prohlášení ručitele, blankosměnka se směnečným prohlášením, zástava movitých věcí. U FO se často používá ručitelské prohlášení další FO nebo garance zaměstnavatele. Každý ze zajišťovacích prostředků má svá specifika a přesný postup, aby zástavní právo skutečně vzniklo, což je důležité pro eventuelní realizaci tohoto zástavního práva bankou.

5.6. PODKLADY PRO ÚVĚR

Podnikatelské subjekty musí přeložit:

- výpis z obchodního rejstříku nebo živnostenský list jako doklad oprávnění k provozování podnikatelské činnosti;
- výkazy hospodaření za poslední 2-3 roky včetně daňových přiznání sloužící k zjištění ekonomické a finanční bonity klienta;
- reference o dosavadní činnosti, které dokládají podnikatelské schopnosti v dosavadním období podnikání;
- přehled hlavních odběratelů a dodavatelů – pro získání informací o kvalitě a kvantitě dodavatelsko-odběratelských vztahů;
- doklady o nedlužení Finančnímu úřadu, Okresní správě sociálního zabezpečení, Všeobecné zdravotní pojišťovně, svědčící o řádném plnění závazků klienta vůči státním institucím;
- podnikatelský záměr k posouzení reálnosti budoucího vývoje;
- bankovní informace o platební morálce vůči jiným bankovním subjektům a
- návrh zajištění, jenž mapuje možnost zajištění požadovaného úvěru.

Fyzické osoby nepodnikatelské musejí přeložit :

- potvrzení o výši příjmu od zaměstnavatele nebo daňové přiznání dokládající příjmové poměry žadatele;
- občanský průkaz, rodný list, cestovní pas nebo řidičský průkaz sloužící pro ověření totožnosti;
- doklad o platbě SIPO, složenky o platbě za telefon , které dokládají místo trvalého bydliště;
- číslo telefonu domů, do zaměstnání nebo spojení na mobilní telefon za účelem možnosti rychlého spojení s klientem v případě potřeby;
- návrh zajištění dávající přehled o možnostech žadatele z hlediska zajištění úvěru.

6. PŘÍPADOVÁ STUDIE V RAIFFEISENBANK, a.s.

V současnosti se Raiffeisenbank a.s. snaží, stejně jako ostatní obchodní banky, především o získání drobné klientely. Jednotlivé banky se však liší způsobem posouzení a následné diferenciací klientů. Raiffeisenbank a.s. si na základě osobního kontaktu vyžádá od potenciálního klienta účetní výkazy (viz příloha), na jejichž základě provede jeho posouzení.

6.1. HODNOTÍCÍ ZPRÁVA

Banka si vypracovává pro účely hodnocení klienta tzv. hodnotící zprávu, která se skládá ze tří základních částí:

- 1) hodnocení zákazníka,
- 2) hodnocení zajištění,
- 3) celkové hodnocení společnosti (klienta).

Tyto tři části se dále dělí na jednotlivá kritéria, kdy každé z těchto kritérií má různou váhu. Poté na základě přiřazení bodů dojde k ohodnocení klienta. Škála bodů, kterou Raiffeisenbank, a.s., používá je v rozmezí 1-5. Ohodnocení bodem 1 znamená výborné hodnocení a bodem 5 velmi slabé hodnocení. Na přání banky záměrně neuvádím konkrétní bodová ohodnocení jednotlivých kritérií.

6.1.1. Hodnocení zákazníka

Hodnocení k danému datu	k 31.12.2001	k 31.12.2002
vlastní jmění v Kč		
Kvalitativní kritéria		
kvalita managementu		
dlouhodobá strategie		
vlastnická struktura		
riziko odvětví		
podíl na trhu		
kvalita auditu		
Kvantitativní kritéria		

koeficient čistého jmění		
vývoj čistého jmění		
ziskovost		
ziskovost ve srovnání s konkurencí		
vývoj ziskovosti		
cash flow		
vývoj cash flow		
úrokové krytí		
likvidita		
devizové riziko		

Vysvětlení k hodnocení zákazníků (přiřazení bodů)

1) Vlastnická struktura

Při tomto hodnocení jsou společnosti rozlišeny podle vlastníků, např. stát, státní organizace, municipality, silné mezinárodní společnosti, místní společnosti, banky diferencované podle ratingu, investiční fondy aj.

2) Riziko odvětví – postupné hodnocení od nejlepšího k nejhoršímu:

- * státní, quasi státní orgány, municipality, veřejné organizace,
- * farmaceutické firmy, sklo a keramika, těžební společnosti,
- * potraviny a nápoje, lesnictví,
- * elektronika, finanční služby,
- * stavitelství, turismus,
- * obchod, doprava, vydavatelství,
- * zemědělství textil.

3) Pozice na trhu

Nejlépe je hodnocen monopol s více než 60-ti% tržním podílem, nejhůře začínající firmy, jejichž tržní podíl je menší než 3%.

4) Kvalita auditu

Hodnocení je závislé na subjektu provádějícím audit a na výroku auditora.

5) Vývoj čistého jmění, vývoj ziskovosti, vývoj cash flow

Posuzuje se zde míra změny:

- výrazné zlepšení,
- zlepšení,
- stabilní vývoj,
- zhoršení,
- výrazné zhoršení.

6) Ziskovost ve srovnání s konkurencí může být výrazně vyšší, mírně vyšší, stejná, mírně nižší, výrazně nižší nebo dokonce neznámá.

7) Devizové riziko je měřeno podle devizového koeficientu, který vypočítáme jako poměr:

$$\frac{\text{prodej v zahraničních zemích} - \text{náklady výrobních faktorů v zahraničí}}{\text{nezajištěné bankovní úvěry} + \text{dluhopisy} + \text{ostatní papíry v zahraničí}}$$

6.1.2. Hodnocení zajištění

Banka si zpracovává zprávu o hodnocení záruk.

Typ záruky	váha	nominál. hodnota záruky	váha ho zá
hotovostní záruka			
bankovní záruka nebo postoupení pohledávek od bank			
přímá záruka nebo postup pohledávek od státních organizací nebo kvazi státních organizací se státní zárukou			
záruky nebo postoupení pohledávek od institucí podporovaných státem, nebo bez státní záruky			
zástava na vládní dluhopisy a pokladniční poukázky			
záruka od mezinár. mateřské organizace			
záruka od místní firmy (území ČR)			
prohlášení mateřské společnosti za dceřinou společnost			
postoupení pohledávek od společností			
postoupení diverzifik. portfolia pohledávek			
nákup pohledávek			
zástava cenných papírů			
zástava na movitý majetek a obchodovatelné vybavení nebo zboží			
Hypotéka (zástava nemovitostí)			
Celková nominální /celková vážená hodnota záruky			
Požadovaný úvěr v Kč			
zbývající doba splatnosti požadovaného úvěru (půjčky)			

Vysvětlení k hodnocení záruk a jejich váhy rizika

1) Hotovostní záruka:

Pokud je hotovostní záruka v jiné měně než půjčka, váha rizika je nižší o 10% (koef. 0,9), pokud je doba splatnosti menší než 1 rok, a o 20% (koef. 0,8) pokud je doba splatnosti vyšší než 1 rok.

2) Bankovní záruka nebo postup pohledávek od bank – týká se členů Raiffeisen Banking Group:

Banky hodnoceny	A
A- a doba splatnosti pohledávek	< 1 rok
A- a doba splatnosti pohledávek	> 1 rok
B+	< 1 rok
B+	> 1 rok
B	< 1 rok
B a doba splatnosti pohledávek	> 1 rok
B-	< 1 rok
B-	> 1 rok
C a méně (nezávisle na době splatnosti).	

Banky hodnocené A mají nejvyšší váhu rizika naopak banky hodnocené C mají nulovou váhu rizika. Pokud je však doba splatnosti > 5 let, váha rizika se musí snížit o dalších 10%.

3) Přímá záruka nebo postoupení pohledávek od státních organizací nebo quasi státní organizace se státní zárukou

Stát hodnocený jako A má nejvyšší míru rizika

B a doba splatnosti pohledávek	< 1 rok
B	> 1 rok
C	< 1 rok

E > 1 rok má nejnižší váhu rizika

Státní subjekty = vláda, ministerstvo financí, centrální banka

Quasi státní subjekty = EGAP, ČEB, KOB

4) Záruky nebo postoupení pohledávek od institucí podporované státem, ale bez státní záruky a zástava na vládní dluhopisy a pokladniční poukázky.

Tento bod se hodnotí stejně jako ad 3), jestliže však doba splatnosti překročí 5 let, váha rizika se musí snížit o 10%. Společnosti, které jsou vlastněny státem, ale které vystupují jako soukromé společnosti, nejsou považovány za instituce podporované státem.

5) Záruka mezinárodní mateřské organizace – váha rizika se zde přiřazuje podle hodnocení matky. Matka s nejlepším hodnocením má nejnižší míru rizika.

6) Postoupení pohledávek od společností.

Nejvyšší váhu mají pohledávky proti společnostem s dobrým a prověřeným jménem, naopak nejnižší váhu rizika mají budoucí pohledávky.

Pokud se jedná o pohledávky za západními zeměmi, váha rizika se může zvýšit o 10%, a naopak jsou-li to pohledávky do rozvíjejících trhů nebo do riskantních zemí s vysokým stupněm rizika, pak se váha rizika musí snížit o 10%.

7) Postoupení diverzifikovaného portfolia pohledávek.

Podíl pohledávek vůči jednomu kupci by neměl přesáhnout 10% celkového portfolia pohledávek. Nejvyšší váhu rizika mají opět budoucí pohledávky a nejnižší existující, průhledné (otevřené) pohledávky.

8) Nákup pohledávek – závisí na informacích o odběrateli

9) Zástava CP – jinak jsou hodnoceny akceptovatelné bankovní dluhopisy a akceptovatelné bankovní akcie, vyjádření dává speciální pracoviště banky.

10) Nemovitosti – různá míra rizika je přiřazována:

- * bytovým domům,
- * výnosovým aktivům – hotely, lázně (max. 2 měsíce staré ocenění) – 50%,
- * zástavě reálného majetku.

Zástavní váha má obecně 30% (zemědělské budovy), ale může se to lišit podle skutečné kvality majetku (rodinné domy, byty 70%).

6.1.3. Celkové hodnocení společnosti

Celkové hodnocení zahrnuje rizikovost zákazníka a hodnocení zajištění. Na základě interního posouzení klienta bankou se pohybuje celkový ukazatel v rozmezí bodů 1 – 5. Jestliže je klient ohodnocen body 1 – 3, je považován bankou za úvěrovatelného. Naopak je-li žadatel o úvěr charakterizován čísly 4 – 5, upozorňuje to na velmi rizikového klienta, jemuž není úvěr zpravidla poskytnut. Kombinací hodnocení zákazníka a zajištění vzniká celkový rating, na jehož základě je stanovena zejména úroková sazba a případně další podmínky poskytnutí úvěru.

6.2. KONKRÉTNÍ ÚVĚROVÝ PŘÍPAD

Pro názorný příklad hodnocení klienta žádajícího o úvěr jsem zvolila firmu působící na území České republiky již od roku 1993. Tato firma podniká v oblasti informační technologie, konkrétněji předmětem jejího podnikání je poskytování a poradenství v oblasti software a hardware. Jedná se o společnost s ručením omezeným. Zaměřuje se jak na soukromou klientelu, tak na firemní zákazníky. Je to menší firma se zhruba 15 zaměstnanci včetně společníků. Pronajímá si 2 provozovny v Pardubicích a Hradci Králové, kde je také její oficiální sídlo.

V této případové studii jsem se zaměřila na hodnocení firmy bankou z hlediska její úvěrovatelnosti. Vycházím z předpokladu, že mezi bankou a firmou dosud nedošlo ke vzájemnému kontaktu. Dále předpokládám, že úvěr by nebyl poskytován na konkrétní věc, ale studii koncipuji obecně pro případ, že by se firma rozhodla žádat o úvěr a banka, na základě dostupných informací, by se rozhodovala o tom, zda poskytne či neposkytne půjčku. Toto rozhodování ze strany banky probíhá především na základě finančních výkazů – rozvahy, výkazu zisků a ztrát a cash-flow, které jsou součástí přílohy.

Náš klient žádá o poskytnutí úvěru ve výši 500 tis. Kč. Jako způsob zajištění tohoto úvěru firma nabídla vlastněnou nemovitost, jejíž současná tržní hodnota je 2 mil. Kč. Raiffeisenbank a.s. si vyžádala od klienta finanční výkazy, na jejichž podkladě vypracuje hodnotící zprávu. Na základě hodnocení zákazníka (viz část 6.1.1.) byla firma ohodnocena stupněm 4, což je klient úvěrovatelný jen ve výjimečných případech.

Ačkoli hodnocení zákazníka je primárním faktorem pro celkové hodnocení, hodnotí banka zároveň formu a výši zajištění úvěru. Vzhledem k poskytnuté záruce s více než 100% - ním krytím úvěru byla firma navzdory negativnímu hodnocení zákazníka zařazena na základě interních směrnic do skupiny II.b, což je nejnižší stupeň úvěrovatelnosti klienta. Je nutné podotknout, že v některých případech banka hodnotí klienta převážně na základě finančních výkazů a požaduje minimální výši zajištění výši zajištění (např. zárukou bonitní nadnárodní firmy).

6.2.1. Stanovení konkrétních podmínek

Firma se s bankou dohodla na 5- ti leté době splatnosti úvěru. Marže připočítaná k referenční sazbě byla stanovena na 5 %. Marže se stanovuje na základě interního hodnocení a splatnosti úvěru v letech. Tato sazba ovšem není pro firmu konečnou, neboť banka nakupuje finanční prostředky na mezibankovním trhu za cenu 3,14 %(referenční sazba ke dni 8.4. 2003). Současně si však banka stanovuje na základě ratingu a s ohledem na dlouhodobost úvěru tzv. Risk Charges, které v našem konkrétním případě činily 4% p.a., obecně platí, že čím horší je rating klienta a delší splatnost úvěru, tím vyšší jsou i tyto náklady. Klient tedy celkově zaplatí 8,14% p.a.. Banka má celkové náklady 7,14%.

Z tohoto závěru plyne, že celkový čistý zisk banky činí pouze 1% z poskytnuté výše úvěru, což není mnoho v porovnání s úrokem, který musí klient hradit. Úrokové náklady jsou součástí celkových finančních nákladů klienta na poskytnutý úvěr.

7. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila především na podmínky, ve kterých se uskutečňují úvěrové obchody českých bank. Mým hlavním tématem bylo blíže rozebrat úvěrovou politiku Raiffeisenbank a.s.. Výsledky konkrétního případu jsou podrobně prezentovány v 5. a 6. kapitole, kde se zabývám zajištěním úvěru, zhodnocením celkové situace klienta na základě vnitrobankovních směrnic.

Z výše uvedeného by se mohlo zdát, že požadavky českých bank na zajištění úvěru jsou poměrně vysoké a je jimi omezováno poskytování úvěrů na efektivní projekty. Je však nutno přihlédnout ke skutečnosti, že banka nepřichází do styku pouze se zavedenými a bonitními klienty, ale obchoduje také s klienty novými (bez větších podnikatelských zkušeností), u kterých nelze odhadnout jejich budoucí finanční situaci a prosperitu. Z tohoto důvodu banka využívá zajišťovacích opatření a instrumentů a chrání tak sebe samu před možnými riziky a nepříznivými důsledky, které mohou z úvěrových obchodů vyplynout.

Statistika bankovních úvěrů dokazuje, že se ale situace, týkající se poskytování úvěrů malým a středním podnikům, postupně zlepšuje. Prakticky všechny banky vykazují meziroční nárůst objemu úvěrů v řádu desítek procent. Roste také podíl úvěrů poskytnutých malým a středním podnikům na celkovém objemu úvěrů jednotlivých bank.

České podniky si budou muset ještě před vstupem do Evropské Unie zvyknout na standardní postupy běžné ve vyspělém světě. Nebudou moci zatajovat informace o svém hospodaření, investiční a rozvojové plány budou muset nastavit tak, aby odpovídaly realitě jejich podnikání.

Na druhou stranu banky musí počítat s tím, že malé a střední podniky budou tvořit nedílnou a podstatnou součást jejich klientely. Musí proto nastavit své produkty tak, aby byly dosažitelné i pro tento sektor podnikání.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Šenkýřová, B. a kol.: Bankovníctví II., Grada Publishing, Praha 1998

Polidar, V.: Management úvěrových obchodů bank, Economia 1991

Polidar, V.: Management bank a bankovních obchodů, Ekopress 1999

Cetlová, H.; Neuman, J. a kol.: Bankovní strategie, Bankovní institut, 1997

Ziegler, K. a kol.: Finanční řízení bank, Bankovní institut, 1997

Hadjimichalakes, M.G.; Hadjimichalakis, K.G.: Contemporary Money, Banking and Financial Markets, University of Washington, R.D. Irwin, Inc. 1995

Sekerka, B.: Banky a bankovní produkty, Profess consulting s.r.o., Praha 1997

Bankovníctví č. 12/2002

Bankovníctví č. 11/2002

Bankovníctví č. 1/2003

Ekonom 12-18.12. 2002

Ekonom 13-19.2. 2003

Zpravodaj ČNB

Bankovní dohled ČNB

www.justice.cz

www.bankovnictvi.iHNed.cz

www.rb.cz

9. SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Rozvaha spol. s r.o.
- Příloha č. 2 Výkaz zisku a ztrát spol. s r. o.
- Příloha č. 3 Cash flow spol. s r.o.
- Příloha č. 4 Žádost o úvěr
- Příloha č. 5 Žádost o úvěr pro fyzické osoby podnikatele
- Příloha č. 6 Schéma hodnocení žádosti o úvěr (kritická cesta)
- Příloha č. 7 Charakteristika obchodní banky Raiffeisenbank a.s.

		Aktuální:				Plán:			
		31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.3.2001	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
AKTIVA CELKEM	001	0	3 557	3 740	0	0	0	0	0
Pohledávky za upsané vlastní jmění	002								
Sálá aktiva	003	0	192	32	0	0	0	0	0
Nehmotný investiční majetek	004		175						
Hmotný investiční majetek	005	0	17	32	0	0	0	0	0
Pozemky	006								
Budovy, haly a stavby	007								
Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	008								
Pěstelské celky trvalých porostů	009								
Základní stádo a tažná zvířata	010								
Jiný hmotný investiční majetek	011		17	32					
Opravná položka k nabytému majetku	012								
Nedokončené hmotné a nehmotné investice	013								
Poskytnuté zálohy na hmotný a nehmotný investiční maj.	014								
Finanční investice	015	0	0	0	0	0	0	0	0
Podílové cenné papíry a vklady v pod. s rozhod. vl.	016								
Podílové cenné papíry a vklady v pod. s podstat.vl	017								
Ostatní investiční cenné papíry a vklady	018								
Půjčky podnikům ve skupině	019								
Jiné finanční investice	020								
Olešná aktiva	021	0	2 659	2 737	0	0	0	0	0
Zásoby	022	0	1 248	1 265	0	0	0	0	0
Material	023								
Nedokončená výroba	024								
Výrobky	025								
Zvířata	026								
Zbeží	027		1 000	1 000					
Poskytnuté zálohy na zásoby	028		248	265					
Dlouhodobé pohledávky	029	0	0	0	0	0	0	0	0
Pohledávky z obchodního styku	030								
Pohledávky ke společníkům a sdružení	031								
Pohledávky v podnicích s rozhodujícím vlivem	032								
Pohledávky v podnicích s podstatným vlivem	033								
Jiné pohledávky	034								
Krátkodobé pohledávky	035	0	980	1 064	0	0	0	0	0
Pohledávky z obchodního styku	036		877	775					
Pohledávky ke společníkům a sdružení	037		72	258					
Sociální zabezpečení	038								
Stár - daňové pohledávky	039								
Stár - odložená daňová pohledávka	040								
Pohledávky v podnicích s rozhodujícím vlivem	041								
Pohledávky v podnicích s podstatným vlivem	042								
Jiné pohledávky	043		31	31					
Finanční majetek	044	0	431	408	0	0	0	0	0
Peníze	045		351	311					
Účty v bankách	046		80	97					
Krátkodobý finanční majetek	047								
Ostatní aktiva - přechodné účty aktiv	048	0	706	971	0	0	0	0	0
Časové rozlišení	049	0	706	971	0	0	0	0	0
Náklady příštích období	050		706	971					
Příjmy příštích období	051								
Kurzové rozdíly aktivní	052								
Dohadné účty aktivní	053								
Kontrolní číslo	999	0	14 053	14 960	0	0	0	0	0

		Aktuální:			Plán:				
		31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.3.2001	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
PASIVA CELKEM	054	0	3 557	3 740	0	0	0	0	0
Vlastní jmění	055	0	-32	224	0	0	0	0	0
Základní jmění	056		100	100					
	057								
	058								
Kapitálové fondy	059	0	0	0	0	0	0	0	0
Emisní úžio	060								
Ostatní kapitálové fondy	061								
Oceňovací rozdíly z přecenění majetku	062								
	063								
Fondy ze zisku	064	0	0	0	0	0	0	0	0
Zákonný rezervní fond	065								
Nevýdělný fond	066								
Statutární a ostatní fondy	067								
Hospodářský výsledek minulých let	068	0	-10	-10	0	0	0	0	0
Nerozdělený zisk minulých let	069								
Neuhrazená ztráta minulých let	070		-10	-10					
Hospodářský výsledek běžného účetního období (+/-)	071		-122	134					
Cizí zdroje	072	0	3 589	3 516	0	0	0	0	0
Rezervy	073	0	0	0	0	0	0	0	0
Rezervy zákonné	074								
Rezerva na kurzové ztráty	075								
Ostatní rezervy	076								
Dlouhodobé závazky	077	0	0	0	0	0	0	0	0
Závazky k podnikům s rozhodujícím vlivem	078								
Závazky k podnikům s podstatným vlivem	079								
Dlouhodobé přijaté zálohy	080								
Emitované dluhopisy	081								
Dlouhodobé směnky k uhradě	082								
Jiné dlouhodobé závazky	083								
Krátkodobé závazky	084	0	3 589	3 516	0	0	0	0	0
Závazky z obchodního styku	085		3 474	3 392					
Závazky ke společníkům	086								
Závazky k zaměstnancům	087		71	90					
Závazky ze sociálního zabezpečení	088		24	31					
Stát - daňové závazky a dotace	089		20	3					
Stát - odložené daňové závazek	090								
Závazky k podnikům s rozhodujícím vlivem	091								
Závazky k podnikům s podstatným vlivem	092								
Jiné závazky	093								
Bankovní úvěry a výpomoci	094	0	0	0	0	0	0	0	0
Bankovní úvěry dlouhodobé	095								
Běžné bankovní úvěry	096								
Krátkodobé finanční výpomoci	097								
Ostatní pasíva - přechodné účty pasív	098	0	0	0	0	0	0	0	0
Časové rozlišení	099	0	0	0	0	0	0	0	0
Výdaje příštích období	100								
Výnosy příštích období	101								
Kursově rozdíly pasívní	102								
Dohadné účty pasívní	103								
Kontrolní číslo	999	0	14 250	14 726	0	0	0	0	0

	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.3.2001	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
Kontrola rovnosti aktiv a pasív:	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontrola rovnosti HV v rozvaze a výsledovce:	0	0	0	0	0	0	0	0

Výkaz zisku a ztrát

ve zkráceném rozsahu v tis. Kč

Auditor:

Výrok:

neauditováno

neauditováno

neauditováno

Aktuální:

Plán:

	31.12.00	31.12.2001	31.12.2002	31.3.01	31.12.01	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
Tržby za prodej zboží	01		11 643	13 356				
Náklady vynaložené na prodané zboží	02		10 519	11 536				
Obchodní marže	03	0	1 124	1 820	0	0	0	0
Výkony	04	0	140	193	0	0	0	0
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	05		140	193				
Změna stavu vnitropodnikových zásob vlast. výroby	06							
Aktivace	07							
Výkonová spotřeba	08	0	860	1 221	0	0	0	0
Spotř. mater. energie	09		198	258				
Služby	10		662	963				
Přidaná hodnota	11	0	404	792	0	0	0	0
Osobní náklady	12		481	637				
Daně a poplatky	13		7	12				
Jiné provozní výnosy	14			27				
Jiné provozní náklady	15		13	6				
Odpisy NIM, HIM	16							
Zúčt. rezerv a čas. roz. prov. výnosů	17							
Tvorba rezerv a čas. roz. prov. nákl.	18							
Zúčt. opr. pol. do prov. výnosů	19							
Zúčt. opr. pol. do prov. nákl.	20							
Převod prov. výnosů	21							
Převod prov. nákladů	22							
Provozní hosp. výsledek	23	0	-97	164	0	0	0	0
Finanční výnosy	24		5	2				
Finanční náklady	25		30	32				
Zúčt. rezerv do fin. výnosů	26							
Tvorba rezerv na finanční náklady	27							
Zúčt. opr. položek do fin. výnosů	28							
Zúčt. opr. položek do fin. nákladů	29							
Převod fin. výnosů	30							
Převod fin. nákladů	31							
Hosp. výsledek z fin. operací	32	0	-25	-30	0	0	0	0
Dan z příjmů za běžnou činnost	33	0	0	0	0	0	0	0
-splatná	34							
-odložená	35							
	36							
Hosp. výsledek za běžnou činnost	37	0	-122	134	0	0	0	0
Mimořádné výnosy	38							
Mimořádné náklady	39							
Dan z příjmů z mimořádné činnosti	40	0	0	0	0	0	0	0
-splatná	41							
-odložená	42							
Mimořádný hospodářský výsledek	43	0	0	0	0	0	0	0
Převod podílu na HV společníkům	44							
Hospodářský výsledek za účetní období	45	0	-122	134	0	0	0	0
Hospodářský výsledek před zdaněním	46	0	-122	134	0	0	0	0
Kontrolní číslo	99	0	25 738	31 584	0	0	0	0

				Aktuální:		Plán:			
		31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.3.2001	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
Síť finančního majetku na začátku období	01			431		0	0	0	0
Hospodářský výsledek za účetní období (po zdanění)	02			134		0	0	0	0
Úpravy o nepeněžní operace	03			-265		0	0	0	0
Odpisy stálých aktiv	04			0		0	0	0	0
Odpis opravné položky k nabýtemu majetku	05					0	0	0	0
Změna stavu rezerv	06			0		0	0	0	0
Změna stavu přechodných aktiv	07			265		0	0	0	0
Změna stavu přechodných pasív	08			0		0	0	0	0
Čistý pen. tok z prov. činn. před změnami prac. kap.	09			-131		0	0	0	0
Změna potřeby pracovního kapitálu	10			-174		0	0	0	0
Změna stavu krátkodobých pohledávek	11			84		0	0	0	0
Změna stavu krátkodobých závazků	12			-73		0	0	0	0
Změna stavu zásob	13			17		0	0	0	0
Korekce (Prodej IM)	14			0		0	0	0	0
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	15			-305		0	0	0	0
Pořízení nehmotného a hmotného IM	16								
Pořízení finančních investic	17								
Úhrtek NHIM v zůstatkových cenách	18								
Úhrtek finančních investic v účetních cenách	19								
Korekce (Prodej IM)	20			0		0	0	0	0
Čistý peněžní tok z investiční činnosti	21			0		0	0	0	0
Výplata dividend a podílů	22					0	0	0	0
Kapit. vklad, emise akcií	23								
Čerpání dlouhodobých bankovních úvěrů	24								
Splátky dlouhodobých bankovních úvěrů	25								
Změna stavu krátkodobých úvěrů a výpomocí	26			0		0	0	0	0
Změna stavu dlouhodobých závazků	27			0		0	0	0	0
Změna stavu dlouh. pohled. a pohled. za upsané VJ	28			0		0	0	0	0
Dary, ážio, ost. vklady	29								
Ostatní změny vlast. jmění	30								
Čistý peněžní tok z finanční činnosti	31			0		0	0	0	0
Celkové zvýšení resp. snížení peněžních prostředků	32			-305		0	0	0	0
Síť finančního majetku na konci období	33			126		0	0	0	0

Kontrola		31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.3.2001	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
Kontrola stavu finančního majetku v rozvaze				282		0	0	0	0
Kontrola stavu stálých aktiv v rozvaze				-160		0	0	0	0
Kontrola stavu dlouhodobých úvěrů				0		0	0	0	0
Kontrola stavu vlastního jmění				122		0	0	0	0

Doplňující veličiny v tis. Kč		31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.3.2001	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
Tržby z prodeje IM a mat. (účet 641, 642)	01								
Zůstatková cena prodaného IM a mat. (účet 541, 542)	02								
Nákladové úroky (účet 562)	03								
Počet pracovníků	16								

ŽÁDOST O ÚVĚR

Informace o žadateli

Jméno:			
Šídlo:			
Právní forma:		IČO:	
Kontaktní adresa:			
Kontaktní osoba:		Tel:	
E-mail:		Fax:	

Účel úvěru, požadovaná výše a měna úvěru

Předpokládané datum čerpání úvěru a datum splacení úvěru

Navrhované splácení úvěru

Navrhované zajištění úvěru / záruky

Předpokládané využití některé formy podpory malého a středního podnikání od ČMZRB

Záruka ČMZRB	☐ Ano	☐ Ne	Dotace úroků od ČMZRB	☐ Ano	☐ Ne	Jiná forma	☐ Ano	☐ Ne
--------------	------------------------------	-----------------------------	-----------------------	------------------------------	-----------------------------	------------	------------------------------	-----------------------------

Základní informace o klientovi

- Stručná informace o historii klienta (založení, vývoj, zkušenosti v oboru, kontaktní spojení) a střednědobý výhled (se zaměřením na nutné investice).
- Počet zaměstnanců.
- Je činnost klienta v souladu se všemi předpisy, týkajícími se bezpečnosti, ochrany zdraví a ochrany životního prostředí, platnými na území ČR ?
- Byla klientovi udělena pokuta nebo byl předmětem vyšetřovací zprávy posuzující rizika životního prostředí ?

Označte, prosím, křížkem (X) :

Klient:

Právnická osoba (např. s.r.o., a.s., k.s., družstvo, aj.)

Vyplňte, prosím, rovněž část **A** Přílohy č. 1

Fyzická osoba podnikající

část **A** Přílohy č. 1, prosím, nevyplňujte

Máte závazky po splatnosti vůči finančním úřadům, správě sociálního zabezpečení, systému zdravotního pojištění, celním úřadům event. vůči jiným státním institucím ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **B** v Příloze č. 1

Ne

Máte stálé hlavní odběratele (s podílem na Vašich tržbách více než 10%) ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **C** v Příloze č. 1

Ne

Máte pohledávky po lhůtě splatnosti) ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **D** v Příloze č. 1

Ne

Máte stálé hlavní dodavatele (s podílem dodávek více než 10%) ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **E** v Příloze č. 1

Ne

Máte závazky po lhůtě splatnosti)?

Ano - Vyplňte, prosím, část **F** v Příloze č. 1

Ne

Máte finanční či nefinanční závazky neuvedené v účetnictví (například závazky z ručení za třetí osoby, závazky se směnek (vyjma běžných obchodních směnek), závazky ze soudních sporů a pokut, závazky z devizových termínových obchodů, povinnosti z opčních obchodů, zákonná nebo smluvní povinnost odebrat nebo dodat určité množství zboží, povinnosti z licenčních smluv a z nájemních smluv, jiné povinnosti) ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **G** v Příloze č. 1

Ne

Jsou proti Vám vedeny nějaké spory (např. exekuce, vyšetřování tzv. antimonopolního úřadu apod.) ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **H** v Příloze č. 1

Ne

Spolupracujete ještě s dalšími bankami ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **I** v Příloze č. 1

Ne

Čerpáte úvěry či půjčky nebo jste příjemci ručení či záruk jiných bank a finančních institucí ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **J** v Příloze č. 1

Ne

Využíváte leasingu ?

Ano - Vyplňte, prosím, část **K** v Příloze č. 1

Ne

Hlavní konkurenti

přehled nutných investic ve střednědobém výhledu**Finanční výkazy**

- Výroční zpráva za předchozí rok včetně výroku auditora s přílohou (komentář k účetním výkazům).
- Finanční výkazy a daňová přiznání za předchozí 3 roky včetně všech dodatků tak, jak byly předkládány finančnímu úřadu (včetně razítka příslušného finančního úřadu).
- Čtvrtletní finanční výkazy za předchozí tři roky včetně čtvrtletních výkazů za toto účetní období (úplná struktura, elektronická forma je upřednostňována – např. formát .xls)

Ostatní dokumenty

- Notářsky ověřený:
 - Aktuální výpis z obchodního rejstříku
 - Aktuální stanovy / společenská smlouva
 - Živnostenský list / koncesní listina
- Jiné informace od státních institucí (opatřené příslušným razítkem)
 - Výpis z osobního daňového účtu klienta (finanční úřad)
 - Osvědčení o registraci plátce daně (finanční úřad)
 - Výpis z účtu plátce sociálního zabezpečení (správa sociálního zabezpečení) a zdravotního pojištění (příslušná zdravotní pojišťovna)

Doplňkové informace

- Bankovní informace na vlastníky klienta a na klienta (např. dle vzoru viz příloha)
- V případě, že navrhovaným zajištěním jsou pohledávky, je nutno předložit i příslušné obchodní smlouvy
- V případě, že navrhovaným zajištěním jsou pohledávky za zahraničními subjekty, je nutno o těchto subjektech předložit tzv. Hospodářskou informaci vypracovanou společností Creditreform nebo společností Dun & Bradstreet.

PROHLÁŠENÍ

Stvrzujeme tímto pravdivost a úplnost informací uvedených v žádosti, včetně všech předložených doplňujících materiálů, a jsme si vědomi právních důsledků vyplývajících z nepravdivosti či neúplnosti údajů.

Tyto informace budou bankou zpracovány a použity za účelem posouzení úvěrové bonity žadatele, což bere žadatel na vědomí a stvrzuje to svým podpisem.

Datum:	Podpis klienta, příp. razítko :
--------	---------------------------------

Příloha č. 1 - části, které se Vás netýkají, prosím, proškrtněte

Část A – pouze právnické osoby Vlastnická struktura

Název vlastníka	Podíl na zákl. jmění v tis.Kč	v %	Podíl na hlas. právech v %

Jiné právnické osoby s rozhodujícím vlivem (s podílem na základním jmění nebo hlasovacích právech větším než 10% nebo jinak uplatňujících rozhodující vliv - např. prostřednictvím statutárních zástupců, dodavatelsko-odběratelských smluv apod.)

Název	Komentář (způsob uplatňování rozhodujícího vlivu)

Vlastníci klienta (fyzické osoby) a členové statutárních orgánů klienta jsou současně vlastníky nebo členy statutárních orgánů následujících společností

Osoba	Společnost	Pozice	Osoba	Společnost	Pozice

Výše pohledávek a závazků vůči společnostem, v nichž mají vlastníci klienta, členové statutárních orgánů nebo osoby jim blízké podíl 10 % a vyšší a nebo vystupují v jejich statutárních orgánech

Pohledávky – Dlužník	Objem	Závazky – Věřitel	Objem

Část B Seznam závazků po splatnosti vůči finančním úřadům, správě sociálního zabezpečení, systému zdravotního pojištění, celním úřadům event. vůči jiným státním institucím

Název instituce	Komentář (výše, důvod, datum od kdy po splatnosti)

Přehled hlavních odběratelů

[illegible]

Seznam pohledávek po splatnosti

Synt. Účet	Dlužník	Původní splatnost	Po splatnosti						Poznámka
			Do 30 dní	Do 90 dní	Do 180 dní	Do 1 roku	Nad 1 rok	Oprávky	
Název	název	datum	částka	Částka	částka	částka	částka	částka	důvod, apod.

Přehled hlavních dodavatelů

Název	% podíl za min. rok	Komentář (komodita apod.)

Seznam závazků po splatnosti

Synt. účet	Věřitel	Původní splatnost	Po splatnosti						Poznámka
			Do 30 dní	Do 90 dní	Do 180 dní	Do 1 roku	Nad 1 rok	Oprávký	
název	název	datum	částka	Částka	částka	částka	částka	částka	důvod, apod.

Seznam všech finančních a nefinančních závazků klienta neuvedených v rozvaze (například závazky z ručení za třetí osoby, závazky se směnek (vyjma běžných obchodních směnek), závazky ze soudních sporů a pokut, závazky z devizových termínových obchodů, povinnosti z opčních obchodů, zákonná nebo smluvní povinnost odebrat nebo dodat určité množství zboží, povinnosti z licenčních smluv a z nájemních smluv, jiné povinnosti)

[illegible]

Část H

Seznam všech sporů vedených proti klientovi (např. exekucí, vyšetřování tzv. antimonopolního úřadu apod.)

Protistrana	Komentář (výše, důvod apod.)

Seznam všech sporů vedených proti vlastníkům nebo statutárním zástupcům klienta

Protistrana	Komentář (výše, důvod)

Část I

Seznam bank se kterými klient spolupracuje

Název	Komentář (např. Měny vedených účtů, průměrný měsíční objem platebního styku apod.)

Část J

Seznam krátkodobých a dlouhodobých úvěrů od bank i od jiných institucí

Věřitel	Účel / druh úvěru	Sazba	Měna	Původní objem	Aktuální zůstatek	Konečná splatnost	Frekvence splátek	Výše splátky	Zajištění

Seznam všech přijatých ručení/záruk

Ručitel	Věřitel	Měna / Částka	Platnost do	Komentář (důvod)

Část K

Seznam leasingů

Leasingová společnost	Předmět leasingu	Měna	Původní objem	Aktuální zůstatek	Konečná splatnost	Frekvence splátek	Výše splátky	Zajištění

Datum:	Podpis klienta, příp. razítko :

ŽÁDOST O ÚVĚR PRO FYZICKÉ OSOBY PODNIKATELE

(do 800tis. Kč)

Vážený kliente,
děkujeme za projevový zájem o úvěrový produkt Raiffeisenbank a.s.
Prosíme o vyplnění této žádosti o úvěr a předání odpovědnému pracovníkovi Raiffeisenbank a.s.
Děkujeme.

Účel úvěru, požadovaná výše a měna úvěru

Za jakým účelem požadujete úvěr:	
Požadovaná měna úvěru:	Požadovaná výše úvěru:
Požadovaná délka úvěru (v měsících):	
Čerpání úvěru: jednorázové	Splátky úvěru: měsíčně

Základní informace

Obchodní firma/ Jméno, příjmení, dodatek:		
Místo podnikání - Ulice:		Číslo:
Obec:	Okres:	PSČ:
Kontaktní osoba:		Tel:
E-mail:		Fax:
Datum založení obchodní firmy/ živnosti:		Počet zaměstnanců:

Základní informace o fyzické osobě podnikateli

Titul, jméno, příjmení, titul za:
Rodné číslo:
Okres trvalého bydliště:
Okres současného bydliště:
Délka pobytu na současné adrese:

Prosíme, označte křížkem (X):

Máte možnost nabídnout zajištění úvěru, nabídnout záruky za úvěr?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část A Přílohy č.1	☐ Ne	
Máte stálé hlavní odběratele (s podílem na Vašich tržbách více než 10%)?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část B Přílohy č.1	☐ Ne	
Máte pohledávky po lhůtě splatnosti?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část C Přílohy č.1	☐ Ne	
Máte stálé hlavní dodavatele (s podílem dodávek více než 10%)?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část D Přílohy č.1	☐ Ne	
Máte závazky po lhůtě splatnosti?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část E Přílohy č.1	☐ Ne	
Čerpáte úvěry či půjčky nebo jste příjemci ručení či záruk jiných bank a finančních institucí?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část F Přílohy č.1	☐ Ne	
Využíváte leasingu?		
☐ Ano – Prosíme, vyplňte část G Přílohy č.1	☐ Ne	

Máte finanční či nefinanční závazky neuvedené v účetnictví? (např. závazky z ručení za třetí osoby, závazky ze směnek (vyjma běžných obchodních směnek), závazky ze soudních sporů a pokut, závazky z devizových termínových obchodů, povinnosti z opčních obchodů, zákonná nebo smluvní povinnost odebrat nebo dodat určité množství zboží, povinnosti z licenčních smluv a z nájemních smluv, jiné povinnosti)

Ano – Prosíme, vyplňte část H Přílohy č.1

Ne

Máte závazky po splatnosti vůči finančním úřadům, správě sociálního zabezpečení, systému zdravotního pojištění, celním úřadům, eventuálně vůči jiným státním institucím?

Ano – Prosíme, vyplňte část I Přílohy č.1

Ne

Jsou proti Vám vedeny nějaké spory? (např. exekuce, vyšetřování tzv. antimonopolního úřadu apod.)

Ano – Prosíme, vyplňte část J Přílohy č.1

Ne

Doplňující materiály:

Základní informace o klientovi - Stručná informace o historii klienta (založení, vývoj, zkušenosti v oboru)

Finanční výkazy

- Finanční výkazy a daňová přiznání za poslední 2 uzavřená účetní období včetně všech dodatků tak, jak byly předkládány finančnímu úřadu (včetně razítka příslušného finančního úřadu).
- Předběžné Finanční výkazy - poslední známá skutečnost během roku (poslední uzavřený měsíc/čtvrtletí)

Ostatní dokumenty

- Notářsky ověřený¹
 - Aktuální výpis z obchodního rejstříku
 - Živnostenský list/ koncesní listina
 - Osvědčení o členství v profesní komoře
- Jiné informace od státních institucí (opatřené příslušným razítkem)²
 - Výpis z osobního daňového účtu klienta (finanční úřad)
 - Osvědčení o registraci plátce daně (finanční úřad)
 - Výpis z účtu plátce sociálního zabezpečení (správa sociálního zabezpečení) a zdravotního pojištění (příslušná zdravotní pojišťovna)

ROHLÁŠENÍ

Stvrzujeme tímto pravdivost a úplnost informací uvedených v žádosti, včetně všech předložených doplňujících materiálů, a jsme si vědomi právních důsledků vyplývajících z nepravdivosti či neúplnosti údajů.

Tyto informace budou bankou zpracovány a použity za účelem posouzení úvěrové bonity žadatele, což je žadatel na vědomí a stvrzuje to svým podpisem.

Datum:

Podpis klienta, příp. razítko :

Banka nutně předkládá u stávajících klientů, u nichž má banka doklad již k dispozici a neexistují pochybnosti o aktuálnosti dokladu. Ověření dokladu může provést na základě předložení originálu pracovník Raiffeisenbank s.

Doklad nesmí být starší než 30 dní ke dni podání žádosti o úvěr.

Příloha č. 1 (části, které se Vás netýkají, prosíme, proškrtněte)

Část A

Navrhované zajištění úvěru/záruky (Označte, prosíme, křížkem (X); V případě jiné měny než Kč, prosíme specifikujte)

☐	Ano – Termínovaný vklad u Raiffeisenbank a.s. či jiného peněžního ústavu (podnikatelský, osobní, třetí osoby)	
Celková Částka:		
☐	Ano – Zástava nemovitého majetku ve vlastnictví podnikatelského subjektu/ v osobním vlastnictví	
Druh (popis):		
Obec/ Okres:		Tržní cena:
Druh (popis):		
Obec/ Okres:		Tržní cena:
☐	Ano – Zástava pohledávek	
Zástava pohledávek za státními institucemi		Částka:
Zástava pohledávek za institucemi podporované státem		Částka:
Zástava pohledávek za zdravotními pojišťovnami		Částka:
☐	Ano – Záruka	
Bankovní záruka		Částka:
Záruka ČMZRB		Částka:

Část B

Přehled hlavních odběratelů (s podílem na Vašich tržbách více než 10%)?

Obchodní firma	% podíl za minulý rok	Klient RB? (Ano/Ne/Nevím)	Komentář (komodita apod.)

Část C

Seznam pohledávek po splatnosti

Dlužník (obchodní firma)	Původní splatnost	Částka po splatnosti			Poznámka
		Do 30 dnů	31 až 90 dnů	90 a více dnů	

Část D

Přehled hlavních dodavatelů (s podílem dodávek více než 10%)?

Obchodní firma	% podíl za minulý rok	Klient RB? (Ano/Ne)	Komentář (komodita apod.)

Část E

Seznam závazků po splatnosti

Dlužník (obchodní firma)	Původní splatnost	Částka po splatnosti			Poznámka
		Do 30 dnů	31 až 90 dnů	90 a více dnů	

Část F

Seznam krátkodobých a dlouhodobých úvěrů od bank či od jiných institucí

Věřitel:	Účel/druh úvěru:		
Měna a výše úvěru:	Aktuální zůstatek:	Splatnost:	

Věřitel:	Účel/druh úvěru:		
Měna a výše úvěru:	Aktuální zůstatek:	Splatnost:	

Seznam všech přijatých ručení/záruk

Ručitel	Věřitel	Měna a výše	Platnost do	Komentář (důvod)

Část G

Seznam leasingu

Leasingová společnost:			
Účel/ druh úvěru:			
Měna a výše leasingu:	Aktuální zůstatek:		Splatnost:

Leasingová společnost:			
Účel/ druh úvěru:			
Měna a výše leasingu:	Aktuální zůstatek:		Splatnost:

Část H

Seznam všech finančních a nefinančních závazků klienta neuvedených v rozvaze (např. závazky z ručení za třetí osoby, závazky ze směnek (vyjma běžných obchodních směnek), závazky ze soudních sporů a pokut, závazky z devizových termínových obchodů, povinnosti z opčních obchodů, zákonná nebo smluvní povinnost odebrat nebo dodat určité množství zboží, povinnosti z licenčních smluv a z nájemních smluv, jiné povinnosti)

Protistrana	Měna a výše:	Komentář (výše, důvod datum od-do)

Část I

Seznam závazků po splatnosti vůči finančním úřadům, správě sociálního zabezpečení, systému zdravotního pojištění, celním úřadům eventuelně vůči jiným státním institucím

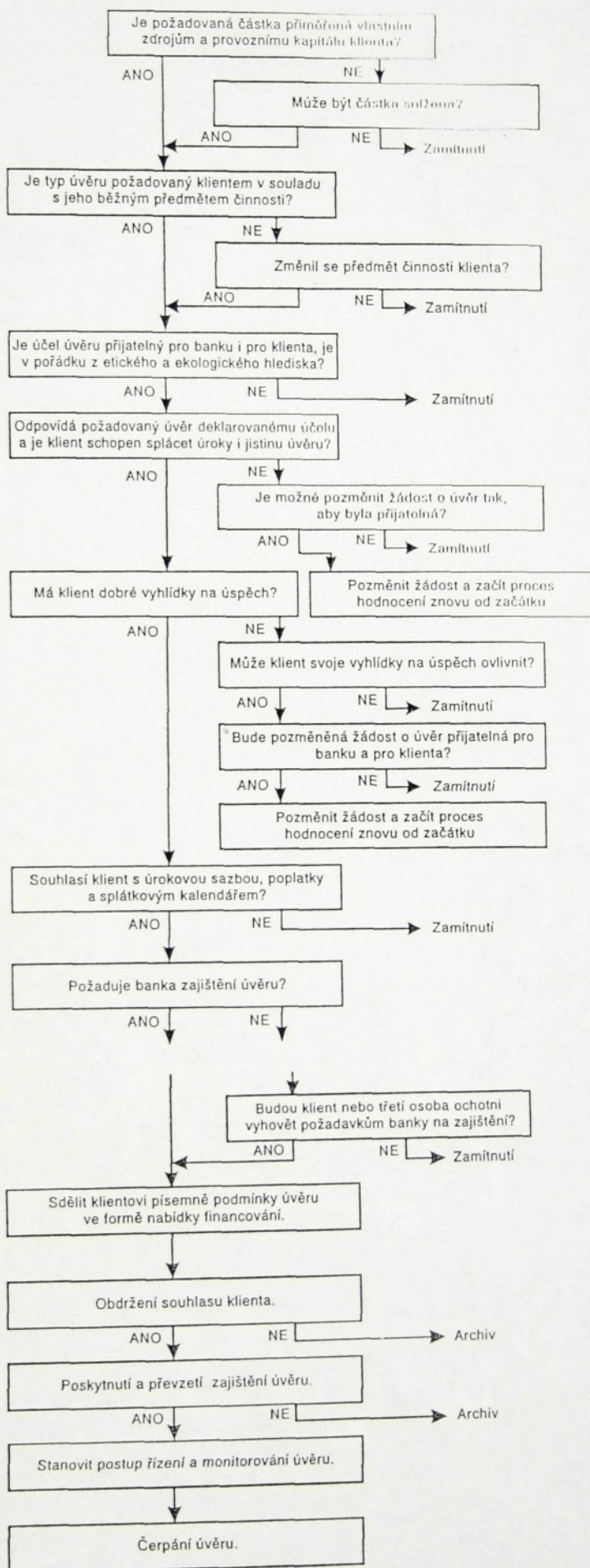
Název instituce	Komentář (výše, důvod, datum od kdy po splatnosti)

Část J

Seznam všech sporů vedených proti klientovi (např. exekucí, vyšetřování tzv. antimonopolního úřadu apod.)

Protistrana	Komentář (výše, důvod apod.)

Schéma hodnocení žádosti o úvěr (kritická cesta)

CHARAKTERISTIKA OBCHODNÍ BANKY RAIFFEISENBANK a.s.

Profil Raiffeisenbank a.s.

Při vzniku finanční skupiny Raiffeisen stál Fridrich Wilhelm Raiffeisen (1818 – 1888), který v roce 1862 založil v Anhausenu první družstevní bankovní asociaci. V polovině 90. let 19. století pracovalo v Rakousku podle systému Raiffeisen již více než 600 ústavů. Tento systém se brzy stal populární nejen v Evropských zemích, ale pronikl i do zámoří. Na základě strukturálních změn, které započal F.W.Raiffeisen, byly vybudovány pilíře několika budoucích silných bankovních soustav. V Rakousku se Raiffeisenbank stala postupem času největší soukromou finanční skupinou. V současné době působí skupina Raiffeisen v 25. zemích světa a má aktiva ve výši téměř 100 mld. EUR.

Rakouská bankovní skupina Raiffeisen má tříúrovňovou strukturu. Na první úrovni pracují místní raiffeisenky (celkem více než 2400 prodejních míst). Druhou úroveň představují regionální Raiffeisenbank. Regionální Raiffeisenbank jsou pak jako celek majoritními akcionáři Raiffeisen Zentralbank Österreich (RZB), kde drží více než 80% akcií. RZB má dvojí úlohu. Na jedné straně zastřešuje raiffeisenbanky operující na nižších úrovních. Vedle toho provozuje v Rakousku své vlastní autonomní obchodní aktivity komerčního a investičního bankovníctví, v rámci čehož působí také jako reprezentant bankovní skupiny Raiffeisen v zahraničí.

Raiffeisenbank a.s. zahájila svou činnost v ČR jako univerzální banka s devizovou licencí na podzim 1993. Majoritním akcionářem je rakouská skupina RZB Group, vedoucí uskupení v oblasti komerčního a investičního bankovníctví v celé střední a východní Evropě. Vedle RZB je banka vlastněna ještě dalšími bankami z rakouské finanční skupiny Raiffeisen:

Raiffeisenlandbank Niederösterreich (24%), Raiffeisenlandesbank Oberösterreich a Raiffeisenverband Salzburg (dvě poslední jmenované banky vlastní 25% akcií Raiffeisenbanky a.s. prostřednictvím RB-Prag-Beteiligungs).

Základní jmění RB v ČR činí 2 miliardy korun, celková bilanční suma představuje více než 59,5 miliard korun. Rozvoj banky se promítá do rostoucího počtu zaměstnanců i prodejních míst banky. Koncem července 2002 pracovalo v bance více než 980 zaměstnanců, a to ve 43 obchodních místech rozmístěných rovnoměrně po celém území ČR.

Raiffeisenbank a.s. se od samého počátku snažila aktivně nabízet své služby širokému spektru zákazníků, s důrazem na zohlednění specifických potřeb klientů v regionech, kde působí. Drží také 25% majetkový podíl v Raiffeisen stavební spořitelně. Dalšími významnými majetkovými podíly jsou 50% podíl ve společnosti Raiffeisenleasing a 100% podíl v Raiffeisen Capital and Investment Praha. Zároveň se banka v souladu se svou 140letou tradicí angažuje v řadě veřejně prospěšných aktivit zahrnujících např. oblast kultury, zdravotnictví nebo vzdělávání.

Emblémem a tradiční ochrannou známkou skupiny Raiffeisen je zvláštní architektonický prvek: dvě zkřížené koňské hlavy (německy Giebelkreuz). Giebelkreuz, který již po staletí zdobí štíty mnoha evropských budov, je symbolem ochrany rodin shromážděných pod společnou střechou před zlem a životním ohrožením.

4.2. Vize, mise a hodnoty

Skupina Raiffeisen je vedoucí bankovní skupinou v regionu střední a východní Evropy a samozřejmě v Rakousku, kde poskytuje komplexní finanční služby. Dosahuje trvale udržitelnou návratnost kapitálu. Usiluje o dlouhodobé vztahy se zákazníky a podporuje své zaměstnance k podnikavosti a iniciativě, tzn. péči o jejich osobní rozvoj.

Za nejdůležitější považují vedoucí manažeři banky soustředění se na potřeby zákazníka pravidelným posuzováním očekávání a potřeb svých zákazníků, aby byli schopni optimalizovat rozsah nabízených produktů a služeb.

„Spokojenost interního zákazníka, tedy našeho spolupracovníka je stejně důležitá jako spokojenost externího zákazníka, protože zákazník bude mít vždy prospěch z naší hladké spolupráce.“

Ve své práci vedení banky vychází ze základních etických hodnot, kdy bankovníctví je již svou tradicí postaveno na důvěře. Proto se snaží se svými zákazníky pečlivě budovat pevné vztahy.

Banka je zastáncem tvrzení, že podnikavost a iniciativa jsou klíčem k lepší výkonnosti, vyšší schopnosti reagovat a vyšší kvalitě ve všem, co dělá. Proto dává svým zaměstnancům dostatečný prostor k nezávislému rozhodování, deleguje na ně pravomoci a odpovědnosti s cílem vytvořit důvěryhodné pracovní prostředí s motivovanými a oddanými zaměstnanci.

Shrnu-li nejdůležitější hodnoty této banky, pak to jsou:

- soustředit se na potřeby zákazníka,
- zvyšovat hodnotu banky pro akcionáře,
- dodržovat všeobecně přijímané etické principy,
- vést, motivovat a delegovat pravomoci spolupracovníkům,
- podporovat podnikavost a iniciativu.

Zároveň stojí za povšimnutí, že podle výsledků prestižní národní soutěže Rhodos 2002, byla Raiffeisenbank a.s. vyhlášena za banku s nejlepší image. Vyhlášovateli této soutěže jsou společnosti ECONOMIA (vydavatel Hospodářských novin, týdeníku Ekonom a mnoha dalších odborných titulů), GfK (nezávislý institut pro výzkum trhu), KAIROS a Ogilvy CID. Jako další v pořadí se umístili na druhém místě Citibank, na třetím eBanka, na čtvrtém GE Capital Bank a na páté Komerční banka.

4.3. Konkurence

Konkurence je žádoucím jevem na každém trhu, a proto i na trhu bankovních produktů. Představuje pro každou banku vnější sílu, která ji nutí rozšiřovat a zdokonalovat bankovní služby, nakupovat a prodávat peníze tak, aby byl zajištěn bankovní zisk. Konkurence zabraňuje jednotlivé bance libovolně vybočit z cen, které ostatní banky požadují a nabízejí na trhu, nutí ji udržovat kvalitu a ostatní podmínky svých služeb na úrovni ostatních bank, inovovat své produkty anebo si rychle osvojit nové produkty zaváděné jinými bankami. V opačném případě banka postupně ztrácí klientelu a její postavení na bankovním trhu se zhoršuje.

Chování finančních institucí vůči klientům se v poslední době výrazně zlepšilo. Rostoucí konkurence mezi bankami a jejich noví majitelé, kteří na tuzemský trh přivádějí zahraniční zvyklosti, přinesli stálým zákazníkům určitá zvýhodnění (např. v podobě levnějších úroků z úvěrů či nižších poplatků za sjednané služby). Všechny banky si snaží své klienty hýčkat.

Většina bank má určité rozpětí ceny úvěrů, ve kterém se pohybuje. Čím lepší klient, tím levnější půjčku může získat. Stále ostřejší konkurence na hypotečním trhu nutí banky, aby zlepšovaly podmínky úvěrů na nové bydlení. Poté, co došlo k razantnímu snížení úroků se postupně začaly zvyšovat sumy peněz, které jsou ochotny lidem na koupi nemovitosti půjčit.